

Juliusz S. Tym (Warszawa)

DOWÓDCY PUŁKÓW PANCERNYCH I KAWALERII PANCERNEJ 2. KORPUSU. ZARYS PORTRETU ZBIOROWEGO

W polskim 2. Korpusie, który w latach 1944–1945 prowadził działania bojowe w kampanii włoskiej, istniało łącznie 11 pułków zaliczanych do wojsk pancernych i wykazywanych w brytyjskich rejestrach *Royal Armoured Corps*. Były to 3 pułki pancerne (w tym jeden szkolny) oraz 8 pułków kawalerii pancерnej (będących w rzeczywistości pułkami pancernymi bądź rozpoznawczymi). W latach 1943–1946, czyli w okresie w którym istniał 2. Korpus, dowodziło nimi 22 oficerów, wywodzących się z różnych rodzajów broni – przede wszystkim broni pancерnej oraz kawalerii, ale również piechoty oraz artylerii, a nawet łączności.

W Armii Polskiej na Wschodzie (dalej: APW) i w 2. Korpusie początkowo termin broń pancerna zarezerwowano dla oddziałów i jednostek wyposażonych w czołgi, czyli batalionów i brygad czołgów oraz pułków i brygad pancernych, z jednym wyjątkiem, jakim był 1. Pułk Ułanów Krechowieckich. Z kolei określenie kawaleria pancerna początkowo odnosiło się do pułków rozpoznawczych na samochodach pancernych, natomiast wspólny ośrodek szkoleniowy otrzymał nazwę Centrum Wyszkołenia Wojsk Pancernych. Rozbudowa wojsk pancernych 2. Korpusu w 1945 r. spowodowała, że określenie kawaleria pancerna było różnorodnie interpretowane.

Podkreślić należy, że pułki pancerne 2. Korpusu – w odróżnieniu od pułków tego typu formowanych na Wyspach Brytyjskich – od czerwca 1944 r. używały odmiennego nazewnictwa, w którym dopiero po słowie pułk występowała cyfra pułkowa, a następnie nazwa przymiotnikowa – „Pułk 4. Pancerny” oraz „Pułk 6. Pancerny”, jednocześnie zaczęto stosować skrót nazwy w postaci „p. 4. panc”, *aby uniknąć*

*pomyłek w rozkazodawstwie i nie mieszać nazw pułków pancernych z oddziałami przeciwpancernymi*¹.

W latach 1942–1944 w składzie APW, a następnie 2. Korpusu, funkcjonowało tylko 6 pułków pancernych i kawalerii pancernej. W okresie formowania APW 3 dowódców tych pułków miało już za sobą szkolenie pancerne w brytyjskich ośrodkach szkoleniowych. Byli to oficerowie pełniący służbę w broni pancernej przed wojną – mjr Stanisław Gliński, mjr Henryk Świetlicki oraz mjr Władysław Bobiński, który szkolenie takie odbył w 1941 r. w brytyjskiej Szkole Pancernej w Abbassia w Egipcie. W pierwszej połowie 1943 r. kurs dowódców oddziałów pancernych w Szkole Taktycznej (*Tactical School*) Centrum Szkolenia na Środkowym Wschodzie (*Middle East Training Centre*, dalej: METC) w Deir Suneid ukończyli: dowódca 5. batalionu czołgów 1. Pułku Ułanów – mjr Kazimierz Zaorski, dowódca 15. Pułku Kawalerii Pancernej rtm. – Zbigniew Kiedacz oraz zastępca dowódcy 12. Pułku Kawalerii Pancernej – rtm. Czesław Florkowski².

Już w 1943 r. nastąpiły pierwsze zmiany wśród dowódców pułków kawalerii pancernej. Kolejne miały miejsce w czasie kampanii włoskiej. Wówczas nastąpiły zmiany na stanowiskach dowódców 2 pułków pancernych oraz 2 pułków kawalerii pancernej. W dwóch przypadkach były to zmiany związane z ciężkimi ranami oraz śmiercią dowódcy pułku. Rozwój 2. Korpusu, w tym jego wojsk pancernych, spowodował, że liczba pułków pancernych i kawalerii pancernej zwiększyła się do 11 oddziałów. Ostatnie zmiany na stanowiskach dowódców pułków nastąpiły po zakończeniu działań wojennych. Dotyczyły tylko 4 pułków i odbiegały od wojennych standardów.

Poniżej zaprezentowano przebieg tych zmian, w niektórych przypadkach odnosząc się do ich przyczyn. Autor niniejszego tekstu przyjął założenie, w myśl którego najpierw zaprezentował ustalenia dotyczące pułków pancernych, a następnie pułków kawalerii pancernej.

Pierwszym dowódcą Pułku 4. Pancernego „Skorpion” był mjr Stanisław Gliński, który 2 czerwca 1942 r. objął dowództwo 1. batalionu czołgów 2. Brygady Czołgów w ramach Armii Polskiej na Wschodzie³. Przybył on do Palestyny z Wielkiej Bry-

¹ Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum gen. Sikorskiego [dalej: IPMS], Rozkazy dzienne 4. Pułku Pancernego, sygn. R 546, Rozkaz dzienny nr 88 z 5 VI 1944 r.

² Ibidem, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIIIa 1/47, Dowództwo APW, Szef Motoryzacji i Broni Pancernej, L.dz. 379/Mot/tjn/43, Kursy angielskie – obesłanie z 27 III 1943 r.; ibidem, Dowództwo APW, L.dz. 746/Tjn/III/43, Kursy Broni Pancernej – obesłanie z 1 III 1943 r.

³ Ibidem, Dzienniki działań i kroniki oddziałów, sygn. C 205/III, Materiały do kroniki 2. Brygady Czołgów; ibidem, Rozkazy dzienne 4. batalionu czołgów, sygn. R 544a, Rozkaz dzienny nr 1 z 2 VI 1942 r.; M. Żebrowski, *Zarys historii polskiej broni pancernej 1918–1947*, Londyn 1971, s. 460; W. Tylka, *Z dziejów Pułku 4 Pancernego „Skorpion” (1942–1947)*, Londyn–Tarnowskie Góry 2004, s. 13.

tanii, gdzie był komendantem Ośrodka Zapasowego Broni Pancernej, przeformowanego w grudniu 1941 r. w Centrum Wyszkozenia Broni Pancernej i Motorowej. Oficer ten wywodził się z kawalerii, jednak od 1932 r. związany był z bronią pancerną, a w drugiej połowie lat 30. został formalnie przeniesiony do korpusu oficerów broni pancernych. W kampanii 1939 r. był dowódcą 21. dywizjonu pancernego Wołyńskiej Brygady Kawalerii, a w kampanii francuskiej 1940 r. dowódcą 1. batalionu czołgów 1. pułku czołgów 10. Brygady Kawalerii Pancernej. Dowodził Pułkiem 4. Pancernym w czasie bitwy o Monte Cassino oraz w czasie bitwy o Anconę. 12 sierpnia 1944 r. zdał dowództwo pułku i przeszedł do Centrum Wyszkozenia Bazy 2. Korpusu na stanowisko wykładowcy⁴.

12 sierpnia 1944 r. dowództwo Pułku 4. Pancernego objął ppłk dypl. Zbigniew Dudziński. Był to nietuzinkowy oficer, który w pierwszych latach swojej zawodowej służby wojskowej należał z racji wykształcenia wojskowego do korpusu oficerów wojsk łączności. W 1933 r. ukończył elitarny Kurs Dowódców Szwadronów w Centrum Wyszkozenia Kawalerii i został przeniesiony do korpusu oficerów kawalerii. Latem 1944 r. oficer ten przybył do 2. Korpusu z Wielkiej Brytanii, gdzie początkowo pełnił służbę na stanowisku zastępcy szefa Oddziału III Sztabu I Korpusu. W latach 1941–1942 zastępca dowódcy 1. dywizjonu rozpoznawczego I Korpusu, który następnie został przeformowany w 1. Pułk Rozpoznawczy 1. Dywizji Pancernej. Od 13 lipca 1942 r. był dowódcą tego pułku, a po jego rozwiązaniu dowódcą batalionu broni wspierającej 3. Brygady Strzelców 1. Dywizji Pancernej. Pod koniec marca 1944 r., w związku z redukcją batalionu do wielkości samodzielnego szwadronu ciężkich karabinów maszynowych, przeszedł do dyspozycji szefa Sztabu Naczelnego Wodza. Pułkiem 4. Pancernym dowodził w bojach w międzyrzeczu Cesano – Metauro, w walkach o przełamanie „Linii Gotów”, w walkach w Apeninach Emiliańskich oraz w bitwie o Bolonię. 21 września 1945 r. zdał dowodzenie pułkiem i został wyznaczony na stanowisko szefa sztabu 1. Dywizji Pancernej.

Bratnią jednostką Pułku 4. Pancernego był Pułk 6. Pancerny „Dzieci Lwowskich”. W okresie od 8 października 1942 r. do 21 maja 1944 r. pułkiem dowodził mjr Henryk Świetlicki, który na Środkowy Wschód przybył z Wielkiej Brytanii⁵.

⁴ IPMS, Rozkazy dzienne 2. Brygady Pancernej, sygn. R 578b, Rozkaz dzienny nr 68 z 7 VIII 1944 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 70 z 11 VIII 1944 r.; ibidem, Rozkazy dzienne 4. Pułku Pancernego, sygn. R 546, Rozkaz dzienny nr 121 z 12 VIII 1944 r.

⁵ Ibidem, 2. Korpus, sygn. A XI 66/6, Dowództwo 6. Dywizji Piechoty L.dz. 749/Tjn/42, [Rozkaz] z 7 X 1942 r.; M. Żebrowski, op. cit., s. 468. Po latach gen. Stanisław Maczek następująco ocenił te przeniesienia: „Do końca 1942 roku, równolegle w miarę napływu oddziałów generała Andersa z Rosji na Środkowy Wschód, organizują się i szkolą się tam pulki pancerne [...] Szkocja partycypuje jedynie tym, czego ma wciąż pod dostatkiem – pewną ilością oficerów starszych rangą i wiekiem,

Był oficerem piechoty, który w 1938 r. został zastępcą dowódcy 5. batalionu pancernego, a w kampanii 1939 r. wziął udział jako dowódca 51. dywizjonu pancernego Krakowskiej Brygady Kawalerii. Następnie we Francji i w Wielkiej Brytanii w oddziałach pancernych. W kampanii włoskiej 21 maja 1944 r. został ciężko ranny – wybuch pocisku artyleryjskiego urwał mu stopę.

24 maja 1944 r. jako pełniący obowiązki dowódcy 6. Pułku Pancernego wyznaczony został oficer piechoty mjr Feliks Motyka, który jeszcze w 6. batalionie czołgów pełnił służbę jako dowódca kompanii dowodzenia. Oficer ten 19 maja 1944 r. został wyznaczony na stanowisko zastępcy dowódcy 4. Pułku Pancernego, lecz na wieść o ciężkich ranach ppłk. Świetlickiego dokonano zmiany przydziału mjr. Motyki. Błyskawiczny awans tego oficera na polu walki stanowił zaskoczenie dla korpusu oficerskiego 2. Brygady Pancernej. Major Motyka dowodził pułkiem w czasie pozostałych walk w kampanii włoskiej. 1 sierpnia 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika w korpusie oficerów broni pancernej. Był dowódcą Pułku 6. Pancernego do końca jego istnienia.

Pułkiem pancernym, który niemalże od samego początku swego funkcjonowania w ramach APW identyfikował się z terminem „kawaleria pancerna”, był 1. Pułk Ułanów Krechowieckich, będący drugim w kolejności starszeństwa pułkiem 2. Brygady Pancernej. Pułk ten powstał jeszcze w Związku Sowieckim z połączenia dywizjonów rozpoznawczych pierwszych 3 dywizji piechoty, które skupiały żołnierzy kawalerii. Jego dowódcą był oficer przedwojennego 1. Pułku Ułanów Krechowieckich mjr Kazimierz Zaorski. 30 czerwca 1942 r. zapadła decyzja o włączeniu pułku w skład nowoformowanej 2. Brygady Czołgów. W związku z tym 11 lipca 1942 r. pułk zmienił swą dotychczasową nazwę na 2. batalion czołgów. Jednocześnie mjr Zaorski rozpoczął starania o zachowanie dotychczasowej nazwy pułku, która miała olbrzymie znaczenie dla oddziałowego *ésprit de corps*. 4 sierpnia 1942 r. oddział po raz kolejny zmienił nazwę stając się 5. batalionem czołgów, a od 9 października 1942 r. oddział używał nazwy 5. batalion czołgów 1. pułku ułanów. Osiem miesięcy później oddział otrzymał od gen. Sikorskiego ustną akceptację na używanie nazwy 1. Pułk Kawalerii Pancernej. Ostatecznie 1 grudnia 1943 r. pułk zmienił nazwę na 1. Pułk Ułanów Krechowieckich. Zmiana nazwy została usankcjonowana przez nowego Naczelnego Wodza, gen. Kazimierza Sosnkowskiego⁶.

reprezentujących technikę i doświadczenie”. Vide: S. Maczek, *Powstanie polskiej broni pancernej poza granicami Rzeczypospolitej*, „Bellona” (Londyn) 1956, z. 4, s. 9.

⁶ A. Suchcitz, *Dzieje 1 Pułku Ułanów Krechowieckich 1941–1947*, Londyn 2002, s. 126–130, 155; J. Zając, *W Szkocji i na Środkowym Wschodzie. II tom pamiętników wojennych „Dwie wojny”*, Londyn 1967, s. 137; IPMS, 2. Korpus, sygn. A XI 66/6, Dowództwo 6. DP, L.dz. 749/Tjn/42 [Rozkaz] z 7 X 1942 r.; ibidem, Rozkazy dzienne 2. Brygady Czołgów, sygn. R 1328, Rozkaz nr 22 z 10 X 1942 r.; ibidem, Rozkazy dzienne 2. Brygady Czołgów, sygn. R 578a, Rozkaz dzienny nr 75 z 1 VII

Ta batalia o przywrócenie kawaleryjskich nazw oddziałów i pododdziałów ukazuje, że poprzedni Naczelný Wódz gen. Sikorski i jego otoczenie dążyły do zerwania z historyczną ciągłością oddziałów i jednostek WP, próbując w to miejsce wprowadzić nowe nazwy i nową tożsamość. Konsekwencja z jaką hamowano wszelkiego rodzaju próby kontynuowania ciągłości oddziałowej w wielu przypadkach, w nieznanym tylko stopniu odbiegała od tego, co od 1943 r. w dziedzinie tradycji robiła w Związku Sowieckim grupa tzw. „patriotów” wykreowana przez Józefa Stalina.

1. Pułk Ułanów Krechowieckich pod dowództwem mjr./ppłk. Zaorskiego wziął udział w kampanii włoskiej. Wspomnieć przy tym należy, że wywodzący się z kawalerii oficer Pułku 6. Pancernego, por./rtm. Bohdan Tymieniecki na kartach swych wspomnień dość surowo ocenił 1. Pułk Ułanów Krechowieckich na tle pozostałych pułków pancernych 2. Brygady Pancernej stwierdzając: [...] *tronem pułku był bardzo dobrany zespół młodych oficerów i podchorążych, i to kończyło się na stopniu porucznika. Natomiast cała starszozna nadawała się raczej do tatarskiej jazdy albo do organizowania świąt pułkowych czy festiwali kawaleryjskich. Jak dotąd mieli większe straty w wypadkach samochodowych niż na polu walki, a odznaczenia, jakie posypały się na pułk za urojone zwycięstwa, były przedmiotem drwin i kpin obu pozostałych [pułków 2. Brygady Pancernej – J.S.T.]⁷.*

4 stycznia 1946 r. ppłk Zaorski przekazał dowodzenie pułkiem swojemu następcy, a sam objął stanowisko komendanta Centrum Wyszkołenia Wojsk Pancernych 2. Korpusu. Z pewnością wpływ na wyznaczenie tego oficera na to stanowisko, poza praktyką dowodzenia pułkiem w działaniach wojennych, miał fakt, że w latach 1930–1937 pełnił służbę w Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Centrum Wyszkołenia Kawalerii.

Dosyć nietypowym pułkiem pancernym 2. Korpusu był Pułk 7. Pancerny. 1 maja 1944 r. funkcjonowanie rozpoczął Ośrodek Zapasowy Broni Pancernej. Został on jednocześnie przydzielony jako „Polish Wing” do brytyjskiego 1. zapasowego pułku pancernego (*Armoured Reinforcement Regiment*). Zadaniem Ośrodka było szkolenie i utrzymywanie uzupełnień dla pułków pancernych i kawalerii pancernej oraz dla dywizjonów dział samobieżnych 7. pułku artylerii przeciwpancernej. Pierwszym dowódcą Ośrodka został ppłk Stanisław Szostak, który od 1924 r. pełnił służbę w broniach pancernych⁸. W APW, a później w 2. Korpusie był kome-

1943 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 134 z 31 XII 1943 r.; ibidem, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIII 5/10, Naczelný Wódz L.dz. 444/tj./43, Rozkaz z 1 XII 1943 r.; ibidem, Dowództwo APW L.dz. 446/tjn./Org.(SD)43, Ustalenie nazw z 11 XII 1943 r.

⁷ B. Tymieniecki, *Na imię jej było Lily*, Warszawa 1987, s. 97.

⁸ Bronie pancerne to termin przyjęty dla czołgów, samochodów pancernych i pociągów pancernych,

dantem Ośrodka Wyszkozenia Broni Pancernej. W maju 1944 r. dowództwo 2. Korpusu nakazało przeformować Ośrodek Zapasowy Broni Pancernej w pułk pancerny. W grudniu 1944 r. nastąpiła zmiana dowódcy pułku. Dotychczasowego dowódcę zastąpił na tym stanowisku mjr Leon Jankowski⁹. Był to oficer związany z bronią pancerną od 1925 r. Latem 1940 r. znalazł się na Wyspach Brytyjskich, gdzie objął dowództwo kompanii w 2. batalionie czołgów 1. pułku czołgów, późniejszym 66. batalionie czołgów 16. Brygady Czołgów. W lipcu 1942 r. skierowany na Środkowy Wschód. 5 sierpnia 1942 r. objął stanowisko zastępcy dowódcy 5. batalionu czołgów 2. Brygady Czołgów, czyli późniejszego 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. 3 maja 1943 r. awansowany do stopnia majora. W maju 1944 r. przeniesiony na stanowisko dowódcy batalionu zapasowego czołgów. Od września 1944 r. zastępca dowódcy pułku 7. pancernego, a od stycznia 1945 r. dowódca tego pułku.

W momencie, gdy na początku lutego 1945 r. dowództwo 2. Korpusu podjęło decyzję o utworzeniu Centrum Wyszkozenia Wojsk Pancernych, powstał swoisty dualizm w systemie szkolenia tych wojsk. Centrum miało skupić się na szkoleniu specjalistów w ramach Bazy 2. Korpusu, natomiast Pułk 7. Pancerny miał prowadzić szkolenie zespołowe oraz szkolenie uzupełnień dla oddziałów liniowych¹⁰. Jednocześnie, nie czekając na zgodę brytyjskich władz wojskowych, przystąpiono do formowania Centrum. Miało być ono utworzone w ramach Bazy 2. Korpusu, której dowódca organizację Centrum powierzył ppłk. Szostakowi. Pułk 7. Pancerny wydzielił jako zawiązek Centrum 8 oficerów i 54 szeregowych.

W przypadku dowódców pułków kawalerii pancernej 2. Korpusu, które w większości wypadków były pułkami rozpoznawczymi, zaakcentować należy, że osobą, która odegrała ważną rolę w procesie ich szkolenia jeszcze w ramach APW był dowódca Pułku Ułanów Karpackich mjr Władysław Bobiński. Wówczas był to jedyny dowódca pułku, który ukończył kurs w brytyjskiej Szkole Pancernej w Abbassia w Egipcie, a ponadto posiadał doświadczenie z wojny na pustyni – dokładnie rzecz ujmując z walk w twierdzy Tobruk. Dowodzony przez niego Pułk Ułanów Karpackich od listopada 1942 r. do końca maja 1943 r. stanowił oddział instrukcyjny dla pułków rozpoznawczych APW, skupionych w ramach koncentracji pułków kawalerii pancernej.

które w tym czasie nie posiadały wspólnego dowództwa (szefostwa) lecz były rozdzielone pomiędzy bronię główną – piechotę, kawalerię i artylerię.

⁹ IPMS, 2. Korpus, sygn. A XI 1/8, Dowództwo Bazy 2. Korpusu L.dz. 800/Tj/SD/44, Rozkaz organizacyjny dla 7. Zap. Dywizji z 1 V 1944 r.; ibidem, sygn. A XI 1/9, Main HQ 2 Polish Corps, 3580/SD, Application to form 7 Polish Armd Rf Regt, dated 29 VII 1944; M. W. Żebrowski, op. cit., s. 482, 484.

¹⁰ IPMS, 2. Korpus, sygn. A XI 1/10, Main HQ 2 Polish Corps, 384/SD, Application to form Polish Armd Corps Training Depot (for Base 2 Polish Corps), dated 4 II 1945.

W przypadku mjr. Bobińskiego niebagatelne znaczenie odgrywało również to, że niemalże całą swoją służbę wojskową pełnił on w 15. Pułku Ułanów Poznańskich. Między innymi był wieloletnim dowódcą 4. szwadronu, który niejednokrotnie pełnił rolę pułkowej szkoły podoficerskiej. Stąd też wyraźna słabość najstarszego w 2. Korpusie ułana poznańskiego¹¹, czyli gen. Andersa, do oficera „jego” pułku, dodatkowo wybitnego jeźdźca, do grona których zaliczał się również sam generał. Nie pozostało to bez wpływu na rozwój kariery wojskowej mjr. Bobińskiego, zajmującego kolejne stanowiska – oficera do specjalnych zleceń dowódcy APW, a następnie zastępcy dowódcy 2. Brygady Pancерnej, któremu powierzano wiele samodzielnych zadań – dowódcy Grupy „Bob” w boju o Piedimonte czy dowódcy zgrupowania uderzeniowego 2. Brygady Pancерnej w boju pod Loreto. W kampanii włoskiej ppłk Bobiński najczęściej znajdował się wśród pierwszorzutowych pododdziałów brygady, stanowiąc namiastkę wysuniętego stanowiska dowodzenia, dzięki czemu skracał się czas reakcji na przeciwdziałanie przeciwnika w kolejnych etapach działań zaczepnych 2. Korpusu nad Adriatykiem. Zwińczeniem jego służby w 2. Korpusie było powierzenie w grudniu 1944 r. – na zasadzie pełnienia obowiązków – dowództwa nowoformowanej 3. Wielkopolskiej Brygady Pancерnej, której numer wiosną 1943 r. zmieniono na 14.

Wspomniana koncentracja pułków kawalerii pancерnej była niezwykle istotnym przedsięwzięciem szkoleniowym, dzięki któremu nowe pułki rozpoznawcze APW uzyskały niezbędną do dalszego szkolenia liczbę instruktorów i specjalistów. Zaskakiwać może, że stanowisko dowódcy koncentracji pułków kawalerii pancерnej – stanowiące odpowiednik stanowiska dowódcy brygady szkolnej – powierzono 42-letniemu oficerowi w stopniu zaledwie majora. Ówczesny etatowy zastępca dowódcy Pułku Ułanów Karpaccich, wówczas rtm. Stanisław Zakrzewski, po latach zadał pytanie: [...] *czy stopień ten odpowiadał żołnierzowi tej miary i dowódcy tej klasy. Taka jednak była koniunktura naszego pokolenia. Wreszcie w maju 1943 r. zostaje podpułkownikiem, po 24 latach dobrej służby*¹². Dodać należy, że młodszy o rok od swego bezpośredniego przełożonego zastępca dowódcy Pułku Ułanów Karpaccich, który w pierwszym okresie koncentracji zastępował mjr. Bobiń-

¹¹ W latach 1921–1933 płk SG Władysław Anders, czyli aż do momentu awansu na stopień generała brygady, nosił na kołnierzu proporczyki swego macierzystego pułku, czyli 15. Pułku Ułanów Poznańskich, co wynikało z przydziału do tej formacji jako oficera nadetatowego (poza pułkiem). W latach 1942–1946 był honorowany w pułku jako najstarszy ułan poznański, ponieważ w 2. Korpusie nie było innego oficera tego pułku, który rozpoczął służbę w tym oddziale przed gen. Andersem.

¹² S. Zakrzewski, *Garść wspomnień o śp. generale Bobińskim*, „Przegląd Kawalerii i Broni Pancерnej”, 1975, nr 77, s. 482. Cf.: W. Zaniewski, *Generał Bobiński tak jak Go znałem i widziałem*, „Przegląd Kawalerii i Broni Pancерnej”, 1975, nr 78, s. 579.

skiego, a równocześnie pełnił obowiązki dowódcy pułku był zaledwie rotmistrzem. Jednakże już przed wojną znany był jako jeden z najlepszych szkoleniowców w kawalerii. Pasję tę rtm. Zakrzewski kontynuował u boku mjr. Bobińskiego jako zastępca dowódcy dywizjonu, a następnie zastępca dowódcy pułku. Z kolei dwoma młodszymi pułkami kawalerii pancерnej, które szkoliły się na koncentracji, dowodzili 30-kilkuletni rotmistrze.

Jednym z tych pułków był 15. Pułk Kawalerii Pancерnej, którego formowanie rozpoczęło się w październiku 1942 r. Jego dowódcą został rtm. Zbigniew Kiedacz, dotychczasowy dowódca batalionu „S”, czyli armijnego batalionu o specjalnym przeznaczeniu, który stał się zawiązkiem organizacyjnym nowego pułku. Oficer ten był twardym, pełnym energii służbistą i nadzwyczaj wymagającym dowódcą. W bardzo krótkim czasie zdołał utworzyć jednostkę cechującą się zwartością oddziałową, wysoką dyscypliną, osiągającą wysokie wyniki w wyszkoleniu.

Po ewakuacji jednostek polskich ze Związku Sowieckiego do Persji nieaktualne stało się dotychczasowe przeznaczenie batalionu „S”. Generał Anders docenił znaczenie historii i tradycji jako niezwykle istotnego czynnika w życiu wojska i dążył do nadania formowanym w Iraku oddziałom nazw historycznych pułków. W celu wzmocnienia morale i zwartości oddziałów, podjął decyzję o przeformowaniu batalionu „S” w pułk rozpoznawczy, a w przyszłości o odtworzeniu na tym fundamencie swego macierzystego oddziału – 15. Pułku Ułanów Poznańskich. Należy podkreślić, że idea odtworzenia tego pułku wyszła od trzeciego w historii oddziału dowódcy, pod komendą którego pułk został odznaczony Orderem Wojennym *Virtuti Militari* na sztandar za wojnę polsko-sowiecką 1919–1920.

Zmiany w terminologii oddziału i jego pododdziałów, wynikające z reorganizacji, nie stanowiły problemu, natomiast problemem była kwestia mentalności nowych kawalerzystów. Większość oficerów i szeregowych batalionu „S” wywodziła się z piechoty, a dotychczasowe wyszkolenie bojowe realizowane było według standardów piechoty. Spośród pierwszych 17 oficerów batalionu „S” tylko 2 było kawalerzystami – rtm. Kiedacz i por. Tadeusz Zieliński (we wrześniu 1939 r. dowódca I plutonu 2. szwadronu 3. Pułku Strzelców Konnych)¹³. Dlatego odtwarzanie 15. Pułku Ułanów Poznańskich okazało się bardzo dużym wyzwaniem dla rtm. Kiedacza, który musiał przetworzyć oddziałowe *esprit de corps* na charakterystyczne dla pułku kawalerii, a jednocześnie przemodelować profil szkolenia z dotychczas realizowanego na wyszkolenie kawaleryjskie w prowadzeniu działań rozpoznawczych wymagających od dowódców nawet najniższego szczebla samodzielności

¹³ IPMS, 2. Korpus, sygn. A XI 48/16, Batalion Specjalny L.dz. 53/tj.42, Wykaz obsady imiennej oficerów wg stanu z 1 VII 1942 r.

i szybkiej kawaleryjskiej decyzji, a od szeregowych daleko posuniętej inicjatywy, charakteryzującej właśnie kawalerię, a nie oddziały piechoty.

W bezpośrednich relacjach Anders – Kiedacz działał podobny mechanizm, jak w przypadku relacji Anders – Bobiński. Generał widział w młodym oficerze przedstawiciela kolejnego pokolenia „Ułanów Andersa”, bo tak poznańska ulica nazywała w pierwszej połowie lat 20. 15. Pułk Ułanów Poznańskich. Nie bez znaczenia były łączące ich jeździeckie zainteresowania, a także wspólne przeżycia wojenne z września 1939 r. Pamiętać należy, że w latach 30. gen. Anders był bardzo lubiany przez oficerów młodszych kawalerii, którym imponował jeździecką pasją, sportową sylwetką, sławą wybitnego dowódcy z wojny polsko-sowieckiej oraz sposobem dowodzenia. Generał stawiał na młodych „pistoletów”, chętnych do wykonania każdego zadania. Być może widział w nich swoje odbicie z okresu, gdy sam był młodym oficerem.

Z kolei pierwszym dowódcą 12. Pułku Kawalerii Pancernej został oficer 12. Pułku Ułanów Podolskich, rtm. Jerzy Klimkowski, który jako prymus IX Promocji Szkoły Podchorążych Kawalerii rozpoczął służbę w tym pułku w 1932 r. Co zastanawiające w rozkazy organizacyjnym APW, nakazującym sformowanie 12. Pułku Kawalerii Pancernej, nie wskazano osoby dowódcy pułku, który miał być wyznaczony osobnym rozkazem¹⁴. Dowódca APW dążąc do nadania formowanym w Iraku oddziałom nazw historycznych pułków, podejmując decyzję dotyczącą odtworzenia swego macierzystego 15. Pułku Ułanów Poznańskich, z pewnością uległ sugestii dotyczącej odtworzenia kolejnego pułku kawalerii. Bez odpowiedzi jednak pozostaje pytanie czy inicjatywa odtworzenia 12. Pułku Ułanów Podolskich wyszła od szefa sztabu APW gen. bryg. Rakowskiego, który w latach 1931–1936 był dowódcą 12. Pułku Ułanów Podolskich, czy też byłego oficera tego pułku, adiutanta dowódcy APW – rtm. Klimkowskiego¹⁵.

W 12. Pułku Kawalerii Pancernej kwestia mentalności i wypracowania kawaleryjskiego *esprit de corps* nie stanowiła takiego problemu jak w przypadku 15. Pułku Kawalerii Pancernej. Armijny dywizjon rozpoznawczy już jako szwadron przyboczny skupiał bowiem przede wszystkim oficerów i szeregowych kawalerii, a w armijnym dywizjonie rozpoznawczym znalazła się grupa żołnierzy 12. Pułku Ułanów Podolskich, między innymi adiutant dywizjonu ppor. Mirosław Dziekoński

¹⁴ Ibidem, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIII 5/8, Dowództwo APW, L.dz. 233/I/Tj/42, 12 pułk kaw. panc. – organizacja z 17 X 1942 r.

¹⁵ Szerzej na ten temat: J.S. Tym, *Oficerowie kawalerii w szeregach 2. Korpusu. Zarys biografii zbiorowej*, [w:] *Kadry decydują o wszystkim. Studia z zakresu biografistyki wojskowej*, „Wrocławskie Studia Historii Wojskowej”, t. IV, red. J. Jędrzyński, D. Koreś, G. Strauchold, K. Widziński, Wrocław 2015, s. 131–132.

(w kampanii 1939 r. dowódca I plutonu 2. szwadronu). Po sformowaniu pułku do nowego oddziału przeszli dwaj oficerowie Pułku Ułanów Karpackich, którzy w kampanii 1939 r. służyli w 12. Pułku Ułanów Podolskich – ppor. Jerzy Dobrzyński (w kampanii 1939 r. dowódca II plutonu 3. szwadronu) i ppor. rez. Władysław Dziewicki (w kampanii 1939 r. dowódca I plutonu szwadronu ckm).

Wyznaczenie rtm. Klimkowskiego na stanowisko dowódcy pułku wynikało między innymi z bezpośrednich relacji dowódcy APW i jego adiutanta. Zadziałał tu mechanizm podobny jak w przypadku oficerów „piętnastki”. Stanowisko dowódcy 12. Pułku Kawalerii Pancernej – późniejszego 12. Pułku Ułanów Podolskich, zostało powierzone „na wyrost”. W tym przypadku gen. Anders, o którym mówiono, że jego słabością było zbyt obdarzanie ludzi zaufaniem, zawiódł się.

21 sierpnia 1943 r. rtm. Klimkowski został pozbawiony stanowiska dowódcy pułku, z powodu wykrycia i potwierdzenia jego związków z sowieckimi służbami specjalnymi, aczkolwiek oficjalnym powodem odwołania było nadużywanie stanowiska służbowego. Dowodzenie pułkiem powierzono czasowo dotychczasowemu zastępcy rtm. Florkowskiemu, a 15 września 1943 r. dowództwo objął oficer 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego, szef oddziału operacyjnego sztabu 3. DSK – mjr dypl. Leon Bittner¹⁶.

Dodać należy, że w tym czasie pułk nosił już inną nazwę, ponieważ 4 maja 1943 r. dowódca APW zmienił nazwę 12. Pułku Kawalerii Pancernej na Pułk Ułanów Podolskich. Nazwa ta nie była używana długo, bowiem 11 dni później Naczelny Wódz nadał tymczasową nazwę 12. Podolski Pułk Rozpoznawczy. Podobnie postąpiono w odniesieniu do 15. Pułku Kawalerii Pancernej, który przemianowano na 15. Poznański Pułk Rozpoznawczy. Nie używał on jednak tej nazwy, bowiem 7 lipca 1943 r. po raz ostatni w rozkazie dziennym pułku użyto nazwy 15. Pułk Kawalerii Pancernej, natomiast 2 dni później w nagłówku rozkazu pojawiła się nazwa 15. Pułk Ułanów Poznańskich¹⁷. Zmiana nazwy została usankcjonowana przez nowego Naczelnego Wodza gen. Sosnkowskiego dopiero 1 grudnia 1943 r. Rozkaz ten przywracał również tradycyjną nazwę pułkowi rozpoznawczemu 3. DSK – 12. Pułk Ułanów Podolskich¹⁸.

W trakcie kampanii włoskiej, 23 października 1944 r., zginął w wyniku wybuchu miny dowódca 15. Pułku Ułanów Poznańskich ppłk Kiedacz. Zapoczątkowało

¹⁶ IPMS, Rozkazy dzienne 12. Pułku Ułanów Podolskich, sygn. R 1501, Rozkaz dzienny nr 115 z 20 V 1943 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 141 z 21 VI 1943 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 193 z 23 VIII 1943 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 207 z 15 IX 1943 r.; *Ułani Podolscy...*, s. 216–218.

¹⁷ Ibidem, Rozkazy dzienne 15. Pułku Ułanów Poznańskich, sygn. R 635, Rozkaz dzienny nr 98 z 7 VII 1943 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 99 z 9 VII 1943 r.

¹⁸ Ibidem, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIII 5/10, NW L.dz. 444/tj./43, Rozkaz z 1 XII 1943 r.; ibidem, Dowództwo APW L.dz. 446/tjn./Org.(SD)43, Ustalenie nazw z 11 XII 1943 r.

to zmiany personalne wśród dowódców pułków kawalerii. Czasowo dowodzenie 15. Pułkiem Ułanów Poznańskich objął dowódca 2. szwadronu rtm. Władysław Stawiec. Następnego dnia do pułku przybył rtm. Lucjan Pruszyński wyznaczony na stanowisko zastępcy dowódcy pułku¹⁹, opróżnione 6 sierpnia 1944 r. przez ppłk. Adama Bielińskiego, wyznaczonego na stanowisko dowódcy 12. Pułku Ułanów Podolskich. Ten ostatni, na rozkaz dowódcy 2. Korpusu, powrócił do 15. Pułku Ułanów Poznańskich już 26 października, a 4 listopada objął stanowisko jego dowódcy²⁰. Dowódcą 12. Pułku Ułanów Podolskich został oficer artylerii konnej ppłk dypl. Leon Fudakowski, który do 2. Korpusu został skierowany ze Sztabu Naczelnego Wodza, w celu nabycia praktyki dowodzenia w polu.

W szeregach 2. Korpusu znajdowało się wielu oficerów, którzy początkowo musieli zadowolić się przydziałami i stanowiskami służbowymi niekoniecznie odpowiadającymi ich życiowym ambicjom. Swoistą „przechowalnią” dla oficerów był przydział do Bazy 2. Korpusu, czyli wielkiego ośrodka szkoleniowego, a zarazem zapasowego, wypełniającego również inne funkcje tyłowe. W kategorii „przechowalni” traktowano również Rezerwę Oficerów Łącznikowych i Tłumaczy 2. Korpusu.

W tych strukturach znaleźli się oficerowie, którzy później, w trakcie rozbudowy 2. Korpusu zostali wyznaczeni na stanowiska dowódców nowych pułków pancernych i kawalerii pancерnej. Był to między innymi ppłk Eugeniusz Święcicki, który w lipcu 1944 r. został wyznaczony na dowódcę [...] *pułku ułanów, jako baonu szturmowego przy 2 Brygadzie Pancерnej*, który miał zostać sformowany w ramach Bazy 2. Korpusu²¹. W styczniu 1945 r. zawiązki tego pułku zostały włączone do 3. Wielkopolskiej Brygady Pancерnej jako załączek drugiego pułku pancерnego tej brygady – Pułku 3. Ułanów Śląskich.

Kolejnym oficerem z tej grupy był ppłk. dypl. Wilhelm Lewicki, który latem 1944 r. dowodził włoską Brygadą „Maiella” – oddziałem partyzanckim o zmiennym stanie liczebnym około 400 ludzi, cechującym się znacznie większą aktywnością niż rzekomo regularne oddziały włoskie wchodzące w skład tzw. Korpusu Włoskiego. W lipcu 1944 r., w trakcie pościgu stanowiącego ostatnią fazę bitwy o Anconę brygada ta funkcjonowała jako Oddział Wydzielony „Lew”, współdziała-

¹⁹ W styczniu 1945 r. odszedł z pułku wraz z grupą żołnierzy wydzieloną jako załączek 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich, w którym zajął stanowisko zastępcy dowódcy pułku.

²⁰ Ibidem, Rozkazy dzienne 15. Pułku Ułanów Poznańskich, sygn. R 636, Rozkaz dzienny nr 135 z 24 X 1944 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 136 z 24 X 1944 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 139 z 29 X 1944 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 142 z 4 XI 1944 r.

²¹ Ibidem, 2. Korpus, sygn. A XI 1/9, Dowództwo Bazy 2. Korpusu L.dz. 2259/Tj/44, Pismo wg rozdziałnika z 29 VII 1944 r.; ibidem, Dowództwo Bazy 2. Korpusu L.dz. 2472/Tj/SD/44, Zmotoryzowany Pułk Ułanów – formowanie z 29 VIII 1944 r.

jący ze Zgrupowaniem „Zak” (taktyczna grupa bojowa, której trzon stanowił Pułk Ułanów Karpackich mjr. Zakrzewskiego), a następnie Zgrupowaniem „Kieda” (taktyczna grupa bojowa, której trzon stanowił 15. Pułk Ułanów Poznańskich mjr. Kiedacza). W grudniu 1944 r. ppłk dypl. Lewicki został wyznaczony na dowódcę 25. Pułk Ułanów Wielkopolskich, wyłonionego z 15. Pułku Ułanów Poznańskich. W związku z planami sformowania nowego pułku oficer ten już od października 1944 r. przebywał na praktyce w 15. Pułk Ułanów Poznańskich.

Dodać można, że w sierpniu 1944 r. Brygada „Maiella” była elementem Zgrupowania Kawalerii – działającego na lewym skrzydle 2. Korpusu zgrupowania taktycznego, którego trzon stanowiły pułki kawalerii pancerniej. Zgrupowaniem Kawalerii dowodził osobiście zastępca dowódcy 2. Korpusu, gen. bryg. Zygmunt Szyszko-Bohusz, a jego szefem sztabu był ówczesny zastępca dowódcy 12. Pułku Ułanów Podolskich – ppłk dypl. Bronisław Mokrzycki.

Oficer ten w styczniu 1945 r. został wyznaczony na stanowisko dowódcy 7. Pułku Ułanów Lubelskich, wyłonionego z 12. Pułku Ułanów Podolskich. Wcześniej był dowódcą dywizjonu rozpoznawczego 7. Kadrowej Brygady Strzelców w Wielkiej Brytanii. Brygada ta została rozformowana 1 grudnia 1941 r., a jej pododdziały weszły w skład II oficerskiego batalionu szkolnego Brygady Szkolnej. Natomiast ppłk dypl. Mokrzycki został wysłany na Środkowy Wschód w celu zasilenia szeregów APW.

Z kolei zastępca dowódcy Pułku Ułanów Karpackich, a następnie 1. Pułku Ułanów Krechowieckich mjr. Antoni Smodlibowski, został pod koniec listopada 1944 r. wyznaczony na stanowisko dowódcy najmłodszego pułku pancernego 3. Wielkopolskiej Brygady Pancerniej – 10. Pułku Huzarów²². Można zakładać, że stało się tak za sprawą płk. Bobińskiego, który jeszcze jako dowódca Pułku Ułanów Karpackich dbał o rozwój drogi zawodowej oficerów tego oddziału. Starania te kontynuował następnie jako oficer do specjalnych zleceń dowódcy APW, a później zastępca dowódcy 2. Brygady Pancerniej. W czerwcu 1944 r. 2 oficerów tego pułku zostało wyznaczonych na stanowiska zastępców dowódców pułków pancernych²³.

W ten sposób na przełomie 1944 i 1945 r. doszło do ostatecznych w czasie wojny wyznaczeń na stanowiska dowódców pułków pancernych i kawalerii pancerniej 2. Korpusu. Obok doświadczonych dowódców pułków takich, jak ppłk dypl. Dudziń-

²² Ibidem, 2. Korpus, sygn. A XI 1/10, 10 Pułk Huzarów – organizacja z 18 XI 1944 r., Dowództwo 2. Korpusu Kwatermistrz L.dz. 3306/204/AG/Tj.; ibidem, 10. Pułk Huzarów – organizacja z 1 XII 1944 r., Dowództwo Bazy 2. Korpusu L.dz. 4895/Tj/SD/44; M. Wroński, *Ostatni polscy huzarzy. Monografia 10 Pułku Huzarów (1944–1947)*, Londyn–Tarnowskie Góry 1997, s. 15, 17.

²³ W Pułku 4. Pancernym nowym zastępcą dowódcy został rtm. Zygmunt Sokołowski, a rtm. Stanisław Stryjewski objął takie stanowisko w Pułku 6. Pancernym.

ski, ppłk Motyka, ppłk Zaorski czy ppłk Zakrzewski, pojawiła się grupa nowych dowódców. Część z nich posiadała doświadczenie wojenne wynikające z zajmowania stanowiska zastępcy dowódcy pułku – ppłk Bieliński, ppłk dypl. Mokrzycki, mjr Smoldlibowski, bądź dowodzenia taktycznymi grupami bojowymi jak ppłk dypl. Lewicki. Pojawili się również tacy, którzy praktyki bojowej w nowoczesnych działaniach taktycznych nie mieli, lecz ostatnie miesiące wojny dały im tę możliwość – ppłk dypl. Fudakowski. Natomiast swoistymi pechowcami pozbawionymi tej szansy byli: ppłk Święcicki, ppłk Szostak i mjr Jankowski – bez wątpienia bardzo dobrzy szkoleniowcy.

Przedstawiona sytuacja uległa zmianie po zakończeniu działań wojennych, gdy szeregi 2. Korpusu zaczęli zasilać oficerowie, którzy wojnę spędzili w niemieckich obozach jenieckich. Mając na uwadze przystosowanie tych oficerów do realiów nowoczesnego wojska, jakim był 2. Korpus, przeprowadzono wiele przedsięwzięć szkoleniowych²⁴. Zaowocowało to wyznaczeniem w późniejszym okresie kilkunastu osób spośród tych oficerów na stanowiska dowódcze i sztabowe. Te pierwsze okazały się być w wielu przypadkach kontrowersyjne. 4 września 1945 r. nastąpiła zmiana dowódcy 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich. Nowym dowódcą został płk Edward Milewski, w kampanii 1939 r. dowódca 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich, a następnie improwizowanej Brygady Kawalerii w Zgrupowaniu Kawalerii „Zaza”²⁵. 13 września 1945 r. nastąpiła zmiana dowódcy Pułku 3. Ułanów Śląskich. Dotychczasowy dowódca płk Święcicki został wyznaczony na stanowisko zastępcy dowódcy 14. Wielkopolskiej Brygady Pancerniej, a nowym dowódcą pułku został ppłk Jerzy Anders, w kampanii 1939 r. zastępca dowódcy 5. Pułku Ułanów Zaslawskich. 21 września 1945 r. ze stanowiska dowódcy Pułku 4. Pancernego odszedł ppłk dypl. Zbigniew Dudziński, który został wyznaczony na stanowisko szefa sztabu 1. Dywizji Pancerniej pełniącej wówczas służbę okupacyjną w Niemczech. 3 stycznia 1946 r. dowodzenie 1. Pułkiem Ułanów Krechowieckich zdał jego organizator ppłk Kazimierz Zaorski, który został komendantem Centrum Wyszkożenia Wojsk Pancernych. Dowodzenie pułkiem objął płk dypl. Leon Strzelecki, który w latach 1930–1934 dowodził 1. Pułkiem Ułanów Krechowieckich jeszcze jako oddzia-

²⁴ IPMS, 2. Korpus, sygn. A XI 47/1, 2. Warszawska DPanc, L.dz. 93/Op/Tj/45, Stage wstępny oficerów dyplomowanych [pisownia oryginalna – J.S.T.] z 18 VII 1945 r. Rozkaz dzienny 2. Brygady Pancerniej z 31 VII 1945 r. wymieniał 23 oficerów, w większości kawalerii, którzy odbyli praktyki w brygadzie. Wśród nich byli oficerowie, którzy później objęli dowództwo pułków pancernych, kawalerii pancerniej i artylerii konnej: płk Kowalczewski, płk Milewski, ppłk Anders. Vide: Ibidem, Rozkazy dzienne 2. Brygady Pancerniej, sygn. R 578c, Rozkaz dzienny nr 60 z 31 VII 1945 r.; ibidem, Rozkaz dzienny nr 69 z 3 IX 1945 r.

²⁵ Ibidem, Rozkazy dzienne 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich, sygn. R 638, Rozkaz dzienny nr 126 z 4 IX 1945 r.; *Z dziejów 25-go Pułku Ułanów Wielkopolskich*, red. Wiesław A. Lasocki, Londyn 1970, s. 46–47.

łem konnym, a następnie pełnił służbę w Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych. W kampanii 1939 r. był dowódcą Podolskiej Brygady Kawalerii. 13 stycznia 1946 r. dowództwo Pułku 4. Pancernego objął płk Ignacy Kowalczewski, dowódca 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich w latach 1938–1939²⁶. Już jako dowódca pułku ukończył w pierwszej połowie 1946 r. 13-tygodniowy kurs doskonalący oficerów sztabowych zorganizowany w Pułku 7. Pancernym. Zmiany dowódców negatywnie odbierał korpus oficerski oddziałów 2. Brygady Pancerniej²⁷.

Podsumowując powyższe rozważania przypomnieć można, że autor niniejszego tekstu w artykule poświęconym oficerom kawalerii w 2. Korpusie stwierdził, że w czasie kampanii włoskiej funkcjonowało tam 5 pokoleń oficerów kawalerii. Elementem decydującym o zakwalifikowaniu do poszczególnych pokoleń były etapy kariery zawodowej, a nie ich wiek²⁸. W przypadku dowódców pułków pancernych i pułków kawalerii pancerniej uznać można, że 22 oficerów, którzy zajmowali te stanowiska, należało wiekowo do jednego pokolenia – urodzonych w latach 1894–1904, z wyjątkiem 2 oficerów rtm./ppłk. Kiedacza urodzonego w 1911 r. oraz rtm. Klimkowskiego, który urodził się w 1909 r.

Najstarsi – płk Edward Milewski (r. 1894), płk Ignacy Kowalczewski (r. 1895) i płk dypl. Leon Strzelecki (r. 1895) oraz ppłk Jerzy Anders (r. 1896) – to oficerowie kawalerii, którzy pojawili się w 2. Korpusie po zakończeniu działań wojennych i objęli dowodzenie pułkami w okresie wrzesień 1945 – styczeń 1946. Byli to oficerowie, którzy mieli za sobą wieloletnie dowodzenie pułkiem kawalerii, a nawet brygadą kawalerii, z wyjątkiem ppłk. Andersa, który osiągnął przed wybuchem wojny stanowisko zastępcy dowódcy pułku kawalerii.

Do grupy oficerów kawalerii, którzy służyli w 2. Korpusie w kampanii włoskiej, a przed wybuchem wojny zajmowali stanowiska zastępcy dowódcy pułku, należeli: mjr/ppłk Eugeniusz Świącicki (r. 1896), ppłk dypl. Bronisław Mokrzycki (r. 1896) oraz ppłk dypl. Wilhelm Lewicki (r. 1898). Reprezentantem tej grupy wiekowej był mjr/ppłk Kazimierz Zaorski (r. 1896) wyraźnie odstający od pozostałych w odniesieniu do rozwoju kariery zawodowej, którą w jego wypadku spowołniła długoletnia służba w Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Centrum Wyszkołenia Kawalerii. Można wręcz postawić tezę, że w latach 1941–1943 dopiero dojrzał do roli dowódcy pułku.

Do grupy tej należeli również oficerowie, którzy w kampanii 1939 r. byli dowódcami dywizjonów pancernych w brygadach kawalerii, a przed wybuchem wojny

²⁶ IPMS, Dzienniki działań i kroniki oddziałów, sygn. C 82/I, Kronika 2. Warszawskiej Dywizji Pancerniej.

²⁷ B. Tymieniecki, op. cit., s. 174–176, 187–190.

²⁸ J.S. Tym, op. cit., s. 141–142.

zajmowali stanowiska zastępców dowódców batalionów pancernych. To oficer piechoty, przeniesiony w do korpusu oficerów broni pancernych mjr/ppłk Stanisław Szostak (r. 1898) oraz przedstawiciel korpusu oficerów piechoty mjr/ppłk Henryk Świetlicki (r. 1898), a także oficer kawalerii, w 1936 r. przeniesiony do korpusu oficerów broni pancernych mjr/ppłk Stanisław Gliński (r. 1900).

Następna grupa to oficerowie urodzeni na początku XX wieku. Typowymi jego przedstawicielami byli oficerowie kawalerii: Bittner, Bobiński, Dudziński, Smodlibowski i Zakrzewski, którzy swoją służbę wojskową rozpoczęli u progu niepodległości. Byli to długoletni dowódcy szwadronów, absolwenci prestiżowego Kursu Dowódców Szwadronów w Centrum Wyszkozenia Kawalerii, którzy dowództwo pułku objęli dopiero w czasie wojny. W tej grupie jedynie Bobiński (r. 1901) w 1939 r. otrzymał awans do stopienia majora. Pozostali byli rotmistrzami, awansowanymi na ten stopień w latach 1934–1939. Dodać można, że ówczesny mjr Zaorski pod względem starszeństwa w stopniu był „rówieśnikiem” dowódcy mjr. Bobińskiego – obaj posiadali starszeństwo w stopniu z 19 marca 1939 r. Do grupy tej należy również zaliczyć oficera artylerii kpt. dypl. Leona Fudakowskiego (r. 1904) oraz oficera piechoty, przeniesionego do korpusu oficerów broni pancernych, kpt. Leona Jankowskiego (r. 1901), którzy w tym stopniu posiadali to samo starszeństwo z 1 stycznia 1935 r. Również takie starszeństwo w stopniu kapitana posiadał Feliks Motyka (r. 1898), oficer piechoty starszy od swoich „rówieśników” w stopniu wojskowym, którego kariera wojskowa toczyła się wolniej.

Najmłodszy to absolwenci szkół podchorążych funkcjonujących w ramach ukształtowanego systemu szkolnictwa wojskowego, którzy w okresie formowania 2. Korpusu byli 30-kilkuletnimi oficerami. Najbardziej charakterystyczną sylwetką tego pokolenia był rtm./ppłk Zbigniew Kiedacz, najmłodszy dowódca pułku w 2. Korpusie. W przypadku reprezentantów tego pokolenia, należy mieć świadomość, że zostali oni wyznaczeni na stanowiska dowódców pułków na wyrost. Ocena ta dotyczy przede wszystkim rtm. Klimkowskiego. Ewidentne braki posiadał również rtm./ppłk Kiedacz, czego nie chciał lub nie potrafił dostrzec jego biograf²⁹.

Kariery wojskowe tych 22 oficerów toczyły się w różny sposób, niemniej jednak można odnaleźć kilka elementów, bądź cech wspólnych dla wielu z nich, co częściowo ukazano powyżej. Były również wyraźne różnice. Bardzo dobrymi dowódcami pułku, wybijającymi się na tle pozostałych, byli obaj dowódcy Pułku Ułanów Karpackich – mjr/ppłk Władysław Bobiński i mjr/ppłk Stanisław Zakrzewski.

²⁹ B. Kruszyński, *To, co po Tobie mam najdroższego, a co jest nasze. Biografia ppłk. Zbigniewa Kiedacza (1911–1944)*, Toruń 2004.

Wskazać zarazem należy, że poza ppłk. Bobińskim żaden z pozostałych dowódców pułków pancernych i kawalerii pancernej nie miał podobnego doświadczenia, aby objąć wyższe stanowisko dowódcze. Trudno jednak zgodzić się z opinią, że po wyznaczeniu ppłk. Bobińskiego na stanowisko pełniącego obowiązki dowódcy nowej brygady pancernej formowanej w Egipcie, nie było odpowiedniego kandydata na stanowisko dowódcy 2. Brygady Pancernej, gdy gen. Rakowski został dowódcą 2. Dywizji Pancernej. Faktem pozostaje, że żaden z dowódców pułków pancernych bądź pułków kawalerii pancernej nie posiadał niezbędnej praktyki sztabowej. Czy dlatego nowym dowódcą tej brygady został jej dotychczasowy szef sztabu ppłk. dypl. Ziemowit Grabowski? Oficer ten nie posiadał praktyki w dowodzeniu pułkiem, ponieważ przed wojną zdołał osiągnąć stanowisko zastępcy dowódcy pułku. Dlatego jego wyznaczenie na stanowisko dowódcy 2. Brygady Pancernej i związane z tym awans było szeroko komentowane w 2. Korpusie.

Bardzo dobrym dowódcą pułku pancernego był ppłk dypl. Zbigniew Dudziński. Dziś można jedynie domniemywać czy wyznaczenie tego oficera na stanowisko szefa sztabu 1. Dywizji Pancernej, z której się wywodził, nie było w pewien sposób związane z awansem ppłk. dypl. Grabowskiego na stanowisko dowódcy 2. Brygady Pancernej. Być może oficer „od Maczka” nie pasował do konfiguracji personalnej 2. Korpusu – nie był przecież „człowiekiem Andersa”, do 2. Korpusu przybył bowiem dopiero latem 1944 r. Spośród dowódców pułków pancernych to właśnie ppłk dypl. Dudziński był najbardziej predystynowany do objęcia stanowiska dowódcy 2. Brygady Pancernej lub stanowiska zastępcy dowódcy brygady. Można jednak przypuszczać, że zarówno gen. Anders, jak i gen. Rakowski chcieli wyznaczyć na te stanowiska „swoich” oficerów – chociażby ppłk. Zaorskiego.

Z kolei kariera wojskowa kpt. Feliksa Motyki – „wiecznego” dowódcy kompanii – uległa wyraźnemu przyspieszeniu w ciągu 5 miesięcy 1944 r. 15 marca 1944 r. został awansowany do stopnia majora. 19 maja 1944 r. wyznaczony został na stanowisko zastępcy dowódcy 4. pułku pancernego, a 5 dni później objął dowództwo swego macierzystego 6. pułku pancernego, co nastąpiło w związku z ciężkimi ranami ppłk. Świetlickiego. Tragiczny los jednego oficera splótł się z żołnierskim szczęściem drugiego. Dziś trudno jednoznacznie ustalić, kto i dlaczego wnioskował o wyznaczenie mjr. Motyki na stanowisko dowódcy pułku i jakie czynniki miały wpływ na wybór tego oficera. Jego podwładny ppor./rtm. Bohdan Tymieniecki po latach napisał o nowym dowódcy pułku: *Brawo, Motyka! I rozkazodawstwo dobre i... idzie w pierwszej linii, i kto by pomyślał? Stary „kapitasa” z piechoty i tak się wyuczył, no, no! [...] Motyka jest tak wyszkolonym dowódcą czołgu jak każdy z nas i może z powodzeniem zastąpić tak dowódcę, jak i strzelca, tak radiooperatora, jak i dowódcę szwadronu. [...] Dziwny ten cały Motyka. Na polu walki wychodzi na tak*

*dobrego dowódcę, mądrego, rozważnego dowódcę, umiejącego zastosować każdy środek, jaki ma do swojego rozporządzenia. A przecież niech tylko zejdziemy z linii, wylazi z niego podejrzliwy, nieufny, zazdrosny o każdego najmłodszego podchorążego, o każde słowo – ciemny, zakuty żłób!*³⁰ 1 sierpnia 1944 r. za dowodzenie Pułkiem 6. Pancernym mjr Motyka otrzymał awans na kolejny stopień wojskowy.

Spośród oficerów, którzy objęli stanowiska dowódców pułków pancernych i kawalerii pancерnej 2. Korpusu w latach 1943–1945 jedynym, który nie został awansowany do stopnia podpułkownika był dowódca 10. Pułku Huzarów, mjr Antoni Smodlibowski. Jego kariera wojskowa była odmienna niż większości dowódców pułków, ponieważ oficer ten w 2 połowie lat 30., po wielu latach służby w 14. Pułku Ułanów Jazłowieckich, związał się z dyplomacją, a zarazem z Oddziałem II Sztabu Głównego.

Spośród 22 dowódców pułków pancernych i kawalerii pancерnej 2. Korpusu zaledwie 6 było absolwentami Wyższej Szkoły Wojennej (Anders, Bittner, Dudziński, Lewicki, Mokrzycki, Strzelecki). Dowódca 15. Pułku Ułanów Poznańskich, ppłk Kiedacz, którego studia przerwał wybuch wojny, 7 października 1944 r. wystąpił do dowództwa 2. Korpusu o nadanie tytułu, praw i odznak oficera dyplomowanego, motywując to ukończeniem I rocznika Wyższej Szkoły Wojennej, 3-miesięcznego kursu w Ecole Superieure de Guerre oraz wielomiesięczną służbą w sztabach brygad, dywizji, grupy operacyjnej i armii³¹. Z kolei 2 następnych oficerów studiów na tej uczelni z różnych przyczyn nie ukończyło (Anders, Klimkowski).

Pojawienie się po zakończeniu wojny we Włoszech oficerów sztabowych kawalerii, którzy wojnę spędzili w oflagach, a następnie wyznaczenie kilku z nich na stanowiska dowódców pułków w nowoczesnym wojsku, jakim był 2. Korpus, spowodowało pogorszenie się nastrojów wśród „młodzieży wojskowej”. Młodsze pokolenie oficerów, dowódców z doświadczeniem wojennym, w ciągu kilku lat wojny „dogoniło” starsze pokolenia w stopniach i stanowiskach służbowych, a pod względem wiedzy i umiejętności prowadzenia nowoczesnych działań taktycznych reprezentowało poziom nieosiągalny dla oficerów, którzy kilka lat spędzili w niewoli. Z tego powodu powyższe zmiany personalne budziły niechęć nie tylko oficerów, ale całych pułków, których żołnierze nie mogli znaleźć wspólnego języka z nowymi przełożonymi. Odnosząc się z najwyższym szacunkiem dla dokonań pułkowników Strzeleckiego, Milewskiego i Kowalczewskiego w latach walk o Niepodległość 1914–1920 oraz w kampanii 1939 r., stwierdzić należy, że w 1945 r. byli oni „wojskowymi dinozaurami”, którzy nie mogli tchnąć nowego ducha w proces szkolenia powierzonych

³⁰ B. Tymieniecki, op. cit., s. 54, 70, 105.

³¹ B. Kruszyński, op. cit., s. 213.

im pułków, w tym doskonalenie korpusu oficerskiego, który o nowoczesnej wojnie wiedział więcej od nich. Dlatego tych kilka decyzji kadrowych ocenić należy jako błędne i nieumotywowane w jakikolwiek sposób merytorycznie z punktu widzenia wojennego przeznaczenia oddziałów i wynikających z tego zadań.

Kończąc, a zarazem mając na uwadze rzetelność, wskazać należy, że w APW funkcjonował jeszcze jeden pułk kawalerii pancernej, a w zasadzie jego załączek. 2 grudnia 1942 r. wydano rozkaz o organizacji 7. Dywizji, jako jednostki o stanach zmniejszonych, a zarazem skupiającej uzupełnienia w ramach Ośrodka Zapasowego Armii oraz ośrodki szkolne funkcjonujące w ramach Centrum Wyszkolenia Armii. Z tego powodu w jej składzie znalazł się także 7. Pułk Kawalerii Pancernej, którego stan osobowy miał wynosić 41 oficerów i zaledwie 159 szeregowych. Związkiem oddziału był 7. dywizjon rozpoznawczy sformowany jeszcze w Związku Sowieckim w styczniu 1942 r., którego pierwszym dowódcą był ppłk Eugeniusz Świącicki. W grudniu 1942 r. w momencie zmiany nazwy oddział liczył około 300 żołnierzy³².

Wiosną 1943 r. wydany został rozkaz podporządkowujący 7. Dywizję dowódcy Bazy i Etapów Armii. W związku z tym 7. Pułk Kawalerii Pancernej miał funkcjonować jako Zapasowy Pułk Kawalerii, składający się z dowództwa pułku, szwadronu dowodzenia oraz szwadronów zapasowych trzech pułków kawalerii pancernej APW³³.

1 sierpnia 1943 r. oddział ten został przemianowany w 7. Pułk Rozpoznawczy, a 25 września 1943 r. został pozbawiony statusu oddziału gospodarczego. Skadrowanie pułku znalazło swoje odzwierciedlenie w *Ordre de Bataille* (O. de B.) APW, gdzie wykazywano 7. Pułk Rozpoznawczy (*7th Armoured Car Regiment*) jako oddział skadrowany liczący 10 oficerów, 22 szeregowych i 5 ochotniczek Pomocniczej Wojskowej Służby Kobiet jako kadrę stałą oraz 24 oficerów i 219 szeregowych jako uzupełnienie³⁴. 25 października 1943 r. dowództwo oddziału objął rtm. Jan Chojnacki.

Na podstawie wytycznych Naczelnego Wodza z 25 listopada 1943 r. APW została podzielona na dwa rzuty. Pierwszy rzut stanowił 2. Korpus wraz z Bazą Korpusu – 7. Dywizją, stanowiącą Ośrodek Uzupełnień Korpusu. W jej ramach 7. pułk rozpoznawczy stanowił 7. zapasowy pułk rozpoznawczy³⁵. Wkrótce został

³² IPMS, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIII 5/8, Dowództwo Armii Polskiej na Wschodzie L.dz. 1145/I/Tj/42., 7 Dywizja – organizacja z 2 XII 1942 r.

³³ Ibidem, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIII 5/9, Dowództwo Armii Polskiej na Wschodzie L.dz. 1215/I/Tj/43, Reorganizacja 7 Dywizji z 21 IV 1943 r.

³⁴ Ibidem, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIII 5/10, Dowództwo Armii Polskiej na Wschodzie L.dz. 159/Tj/Org.(SD)43, Rozdział uzupełnień z 7. pułku rozpoznawczego z 25 IX 1943 r.; ibidem, Dowództwo Armii Polskiej na Wschodzie L.dz. 400/Tj/Org.(SD)43, O. de B. Armii Polskiej na Wschodzie (według stanu z dnia 1 XI 1943 r.).

³⁵ Ibidem, Armia Polska na Wschodzie, sygn. A VIII 5/10, Dowództwo Armii Polskiej na Wschodzie L.dz. 420/Tj/Org.(SD)43, Nowa organizacja dowodzenia w APW (rzuty) z 27 XI 1943 r.

on zredukowany do rozmiarów 7. zapasowego szwadronu rozpoznawczego, którego dowództwo objął mjr Stanisław Siciński. Kadra stała tego oddziału miała liczyć 7 oficerów, 12 podoficerów i 7 szeregowców³⁶.

W maju 1944 r. po przetransportowaniu 2. Korpusu do Włoch nastąpiła reorganizacja 7. Dywizji. W jej wyniku 7. zapasowy szwadron rozpoznawczy wszedł w skład Ośrodka Zapasowego Broni Pancernej, z którego później powstał Pułk 7. Pancerny. Mając na uwadze kadłubkowy charakter 7. Pułku Kawalerii Pancernej nie omówiono jego dowódców, którzy byli bardziej administratorami niż dowódcami polowymi.

Noty biograficzne dowódców pułków pancernych i kawalerii pancernej 2. Korpusu

Jerzy Edward Anders

Dowódca Pułku 3. Ułanów Śląskich od 13 września 1945 r. do lipca 1947 r.

Urodzony 8 września 1896 r., zmarł 21 grudnia 1977 r.

W latach 1919–1920 pełnił służbę w 15. Pułku Ułanów Poznańskich, między innymi na stanowisku dowódcy szwadronu, pełniącego obowiązki dowódcy szwadronu zapasowego. W 1921 r. zweryfikowany w stopniu porucznika (starszeństwo z 1 czerwca 1919 r., lok. 43). W 1923 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 1 lipca 1923 r., lok. 40). W latach 1930–1938 pełnił służbę w 9. Pułku Strzelców Konnych, między innymi na stanowisku dowódcy szwadronu ciężkich karabinów maszynowych, dowódcy szwadronu zapasowego. Słuchacz XII promocji Wyższej Szkoły Wojennej (1931–1933), nie ukończył studiów. W 1932 r. awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 1 stycznia 1932 r., lok. 6). W latach 1932–1938 pełnił służbę w 3. Pułku Ułanów Śląskich, między innymi na stanowisku kwaterymistrza. W latach 1938–1939 zastępca dowódcy 5. Pułku Ułanów Zasławskich. W 1939 r. awansowany do stopnia podpułkownika (starszeństwo z 19 marca 1939 r., lok. 12). W kampanii 1939 r. zastępca dowódcy, a od 14 września dowódca 5. Pułku Ułanów Zasławskich. Następnie w niewoli. Po oswobodzeniu udał się do 2. Korpusu we Włoszech. Tam 13 stycznia 1946 r. objął dowództwo Pułku 3. Ułanów Śląskich. Dowodził pułkiem do lipca 1947 r. Po demobilizacji pozostał na emigracji. Mieszkał w Kanadzie.

Odnaczony: Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych (4-krotnie), Medalem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi.

³⁶ Ibidem, Dowództwo Armii Polskiej na Wschodzie L.dz. 560/Tj/Org.(SD)43, Utworzenie Dowództwa Wysuniętej Bazy A.P.W., załącznik nr 18, Etat 7. zapasowego szwadronu rozpoznawczego z 30 XII 1943 r.; M. W. Żebrowski, op. cit., s. 484.

Adam Antoni Bieliński

Dowódca 15. Pułku Ułanów Poznańskich od 7 sierpnia 1944 r. do 30 października 1944 r.

Urodzony 18 sierpnia 1904 r., zmarł 5 kwietnia 1988 r. W 1918 r. w czasie nauki w gimnazjum uciekł do organizującego się w Lublinie późniejszego 7. Pułku Ułanów Lubelskich. Po kilku dniach odesłany do domu. W wojnie Polski z bolszewicką Rosją walczył w szeregach 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego. 16 sierpnia 1920 r. ranny w walkach pod Płońskiem. W barwach tego pułku ukończył w okresie od listopada 1923 r. do września 1924 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Kawalerii nr 3 (funkcjonującą przy 3. Dywizji Kawalerii). Następnie studiował ekonomię na Uniwersytecie Poznańskim. W 1929 r. ukończył 6-tygodniowy kurs uzupełniający w Centrum Wyszkożenia Kawalerii. W marcu 1930 r. powołany do służby stałej i mianowany na stopień podporucznika (starszeństwo z 1 stycznia 1928 r., lok. 2). W latach 1930–1939 pełnił służbę w 7. Pułku Ułanów Lubelskich na stanowisku dowódcy plutonu i dowódcy szwadronu. W 1935 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 stycznia 1935 r., lok. 58). W 1939 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 19 marca 1937 r., lok. 51). Jednocześnie wyznaczony na stanowisko adiutanta I wiceministra spraw wojskowych gen. dyw. Janusza Głuchowskiego. Po kampanii 1939 r. w Wojsku Polskim we Francji. Po ewakuacji do Wielkiej Brytanii od lipca do września 1941 r. dowódca plutonu, a następnie dowódca szwadronu w 10. Pułku Strzelców Konnych 10. Brygady Kawalerii Pancernej. Od września 1941 r. dowódca szwadronu, następnie adiutant, a później zastępca dowódcy 1. oddziału rozpoznawczego 1. Brygady Strzelców. W czerwcu 1942 r. wysłany do Armii Polskiej na Wschodzie. Od 12 listopada 1942 r. do 6 sierpnia 1944 r. zastępca dowódcy 15. Pułku Kawalerii Pancernej, który 9 lipca 1943 r. powrócił do historycznej nazwy 15. Pułk Ułanów Poznańskich. 1 marca 1944 r. awansowany do stopnia majora, a w uznaniu zasług na polu walki 2 sierpnia 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika. Od 7 sierpnia do 30 października 1944 r. dowódca 12. Pułku Ułanów Podolskich. Od 4 listopada 1944 r. do 5 lipca 1947 r. dowódca 15. Pułku Ułanów Poznańskich. 8 września 1948 r. zwolniony z Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia, jako ostatni ułan poznański. Po wojnie na emigracji w Wielkiej Brytanii. Prezes Koła 15. Pułku Ułanów Poznańskich do 1986 r. Zmarł w Londynie.

Odnznaczony: Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych (3-krotnie), Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Leon Antoni Bittner

Dowódca 12. Pułku Ułanów Podolskich od 15 września 1943 r. do 6 sierpnia 1944 r. Urodzony 28 czerwca 1903 r., zmarł 19 listopada 1983 r.

Absolwent I promocji Oficerskiej Szkoły Jazdy (1922–1923). W 1923 r. mianowany na stopień podporucznika służby stałej w korpusie oficerów kawalerii (starszeństwo z 1 września 1923 r., lok. 15). W latach 1923–1926 pełnił służbę w 1. Pułku Strzelców Konnych, a w latach 1926–1939 pełnił służbę w 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego. W 1925 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 września 1925 r., lok. 12, następnie przesuwany w starszeństwie wzwyż). W 1934 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 1 stycznia 1934 r., lok. 21). Absolwent XV promocji Wyższej Szkoły Wojennej (1934–1936). W kampanii 1939 r. szef Oddziału III Sztabu Grupy Operacyjnej Kawalerii nr 2. Przez Węgry przedostał się do Francji, a po jej klęsce do Wielkiej Brytanii. W 1941 r. dowódca szwadronu motocyklistów 10. oddziału rozpoznawczego 10. Brygady Kawalerii Pancernej. W latach 1941–1942 pełnił służbę w Oddziale III Sztabu Naczelnego Wodza. W 1942 r. awansowany do stopnia majora dyplomowanego i przeniesiony na Środkowy Wschód. W latach 1942–1943 szef Oddziału Operacyjnego Sztabu 3. Dywizji Strzelców Karpackich. Od 15 września 1943 r. do 6 sierpnia 1944 r. dowódca 12. Podolskiego Pułku Rozpoznawczego, który 1 grudnia 1943 r. powrócił do historycznej nazwy 12. Pułk Ułanów Podolskich. W uznaniu zasług na polu walki 2 sierpnia 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika dyplomowanego. Od 26 września 1944 r. zastępca szefa Oddziału III Operacyjnego Sztabu Naczelnego Wodza, a od 3 listopada 1944 r. szef tego Oddziału. Od 13 sierpnia 1945 r. szef Sekretariatu Sztabu Naczelnego Wodza. Od 27 listopada 1945 r. szef Oddziału do Spraw Sił Zbrojnych Sztabu Głównego. Awansowany do stopnia pułkownika dyplomowanego. Po wojnie pozostał na emigracji. Jeden z 75 oficerów, których w 1946 r. władze komunistyczne pozbawiły obywatelstwa. Zmarł w Londynie.

Odznaczony: Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Władysław Bobiński

Dowódca Pułku Ułanów Karpackich od maja 1940 r. do 26 maja 1943 r.

Urodzony 4 lipca 1901 r., zmarł 18 lutego 1975 r. W latach 1917–1918 ochotniczo pełnił służbę w III Korpusie Polskim, a następnie w II Korpusie Polskim na Wschodzie. Później w Polskiej Organizacji Wojskowej w Kijowie. W latach 1918–1920 pełnił służbę w 5. Pułku Ułanów. Absolwent I kursu podchorążych

w Centralnej Szkole Jazdy w Grudziądzu (15 sierpnia – 1 grudnia 1920 r.). Mianowany do stopnia podporucznika służby stałej kawalerii 1 sierpnia 1921 r. (starszeństwo z 1 sierpnia 1921 r.). W latach 1921–1939 pełnił służbę w 15. Pułku Ułanów Poznańskich. W 1922 r. awansował do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 października 1922 r., lok. 2), a w 1932 r. do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 1 stycznia 1932 r., lok. 17). Ostatni przedwojenny awans do stopnia majora nastąpił w 1939 r. (starszeństwo z 19 marca 1939 r., lok. 22). W czasie służby w 15. Pułku Ułanów Poznańskich zajmował stanowiska dowódcy plutonu, dowódcy plutonu łączności, dowódcy szwadronu, w tym szwadronu szkolnego – pułkowej Szkoły Podoficerskiej. Wyśmienity jeździec, zdobywca licznych nagród w konkursach hipicznych. W lipcu 1939 r. uległ wypadkowi w czasie wyścigów konnych w Wilnie. W chwili wybuchu wojny przebywał na leczeniu w Szpitalu Okręgowym nr 1 w Warszawie. Opuścił szpital na własną prośbę i z niezagojoną raną objął dowództwo kombinowanego oddziału w zgrupowaniu gen. Skuratowicza na Wołyniu. Po kampanii 1939 r. przedarł się do Francji. Od października 1939 r. do marca 1940 r. pełnił służbę w Biurze Personalnym Ministerstwa Spraw Wojskowych w Paryżu, gdzie prowadził ewidencję oficerów kawalerii. Od maja 1940 r. organizator i pierwszy dowódca dywizjonu rozpoznawczego – dywizjonu ułanów Brygady Strzelców Karpackich, a następnie Pułku Ułanów Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, który w 1942 r. otrzymał nazwę Pułku Ułanów Karpackich. Pułkiem tym dowodził do 26 maja 1943 r. Równocześnie od 30 listopada 1942 r. do 26 maja 1943 r. dowódca Koncentracji Pułków Kawalerii Pancерnej Armii Polskiej na Wschodzie. Od maja do końca grudnia 1943 r. oficer do specjalnych zleceń dowódcy Armii Polskiej na Wschodzie. Od grudnia 1943 r. do grudnia 1944 r. zastępca dowódcy 2. Brygady Pancерnej. W tym czasie dowódca Zgrupowania „Bob” w boju o Piedimonte stanowiącym ostatni etap bitwy o Monte Cassino, dowódca zgrupowania taktycznego w boju pod Loreto, w bitwie o Anconę. 19 września 1944 r. awansowany przez Naczelnego Wodza „za czyny bojowe” do stopnia pułkownika z dniem 7 września 1944 r. Od grudnia 1944 r. do grudnia 1946 r. pełniący obowiązki dowódcy 3./14. Wielkopolskiej Brygady Pancерnej. Po zakończeniu działalności Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia pozostał na Uchodźstwie. W 1964 r. awansowany do stopnia generała brygady (starszeństwo z 1 stycznia 1964 r.).

Odnaczone: Złotym i Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, Krzyżem Walecznych (dziewięciokrotnie), Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz brytyjskim *Distinguished Service Order*.

Zbigniew Dudziński

Dowódca Pułku 4. Pancernego „Skorpion” od 12 sierpnia 1944 r. do 21 września 1945 r. Urodził się 12 maja 1902 r., zmarł 24 kwietnia 1976 r.

Absolwent Kursu Doszkolenia w Obozie Wyszkozenia Oficerów Wojsk Łączności. W latach 1921–1924 pełnił służbę w 1. Pułku Łączności, a w latach 1924–1928 w Obozie Szkolnym Wojsk Łączności. W 1923 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 czerwca 1923 r., lok. 1). Absolwent IX promocji Wyższej Szkoły Wojennej (1928–1930). Następnie w sztabie 6. Samodzielnej Brygady Kawalerii. W 1933 r. awansowany do stopnia kapitana w korpusie oficerów łączności (starszeństwo z 1 stycznia 1933 r., lok. 17). W tym samym roku ukończył XIII Kurs Dowódców Szwadronów w Centrum Wyszkozenia Kawalerii, po czym został przeniesiony do korpusu oficerów kawalerii. W latach 1934–1936 dowódca 1. szwadronu w 6. Pułku Ułanów Kaniowskich. W latach 1936–1939 w Oddziale III Sztabu Głównego. W 1939 r. awansowany do stopnia majora dyplomowanego w korpusie oficerów kawalerii (starszeństwo z 19 marca 1939 r., lok. 33). W kampanii 1939 r. w Sztabie Naczelnego Wodza. Przeszedł do Francji. Tam ukończył kurs w *Ecole Supérieure de Guerre*. Po kapitulacji Francji przedostał się do Wielkiej Brytanii i został wyznaczony na stanowisko zastępcy szefa Oddziału III Sztabu I Korpusu w Szkocji. W latach 1941–1942 zastępca dowódcy 1. dywizjonu rozpoznawczego I Korpusu, który następnie został przeformowany w 1. Pułk Rozpoznawczy 1. Dywizji Pancernej. Od 13 lipca 1942 r. dowódca 1. Pułku Rozpoznawczego 1. Dywizji Pancernej, a po jego rozwiązaniu dowódca batalionu broni wspierającej 3. Brygady Strzelców 1. Dywizji Pancernej. 1 marca 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika dyplomowanego. Pod koniec marca 1944 r. w związku z redukcją batalionu do wielkości samodzielnego szwadronu ciężkich karabinów maszynowych, przeszedł do dyspozycji szefa Sztabu Naczelnego Wodza. Od 12 sierpnia 1944 r. dowódca Pułku 4. Pancernego. Od 21 września 1945 r. szef sztabu 1. Dywizji Pancernej. Po rozformowaniu dywizji pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii, zamieszkując w Oswaldkirk nieopodal Yorku.

Odnznaczony: Złotym i Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, Krzyżem Walecznych (pięciokrotnie), Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Leon Fudakowski

Dowódca 12. Pułku Ułanów Podolskich od 1 listopada 1944 r. do 9 maja 1947 r. Urodzony 26 sierpnia 1904 r., zmarł 12 maja 1992 r.

Wziął udział w wojnie Polski z bolszewicką Rosją w szeregach 3. Pułku Piechoty Legionów. Absolwent Korpusu Kadetów nr 2. Uczestnik III Powstania Śląskiego. Absolwent Szkoły Oficerskiej Artylerii (1921–1923). W 1923 r. mianowany na

stopień podporucznika służby stałej w korpusie oficerów artylerii (starszeństwo z 1 lipca 1923 r., lok. 4). W latach 1923–1931 pełnił służbę w 7. dywizjonie artylerii konnej Wielkopolskiej, gdzie zajmował stanowisko dowódcy plutonu, a następnie dowódcy baterii. W 1925 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 lipca 1925 r., lok. 4). W latach 1931–1932 pełnił służbę w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. W latach 1932–1933 słuchacz młodszego rocznika Wyższej Szkoły Wojennej. Absolwent francuskiej *Ecole Supérieure de Guerre* (1933–1935). W 1935 r. awansowany do stopnia kapitana (starszeństwo z 1 stycznia 1935 r., lok. 44). W latach 1935–1937 pełnił służbę w sztabie 30. Poleskiej Dywizji Piechoty, a w latach 1938–1939 w 23. pułku artylerii lekkiej na stanowisku dowódcy baterii. W czasie operacji zajmowania Zaolzia kwatermistrz 23. Dywizji Piechoty. W kampanii 1939 r. zastępca szefa Oddziału III Sztabu Grupy Operacyjnej „Śląsk” w Armii „Kraków”. Następnie przedarł się do Francji, gdzie objął stanowisko oficera operacyjnego w Oddziale III Sztabu Naczelnego Wodza. 3 maja 1940 r. awansowany do stopnia majora dyplomowanego. Po kapitulacji Francji przedostał się do Wielkiej Brytanii. W latach 1940–1942 szef Oddziału Planowania Sztabu Naczelnego Wodza. Od 20 sierpnia 1942 r. do 1 czerwca 1943 r. zastępca dowódcy 1. Pułku Rozpoznawczego 1. Dywizji Pancernej. Po jego rozformowaniu przeniesiony do Oddziału Specjalnego Sztabu Naczelnego Wodza. Od 8 października 1943 r. do 10 sierpnia 1944 r. zastępca szefa Oddziału Planowania Sztabu Naczelnego Wodza. 1 marca 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika dyplomowanego. Od 1 listopada 1944 r. do 6 maja 1947 r. dowódca 12. Pułku Ułanów Podolskich. Po wojnie na emigracji w Kanadzie, gdzie zmarł. 10 listopada 1990 r., półtora roku przed śmiercią, awansowany do stopnia pułkownika dyplomowanego. Odznaczony: Krzyżem Walecznych (dwukrotnie), Medalem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Wojska oraz odznaczeniami zagranicznymi.

Stanisław Gliński

Dowódca Pułku 4. Pancernego „Skorpion” od 1 lipca 1943 r. do 12 sierpnia 1944 r. Urodzony 10 marca 1900 r., zmarł 26 lutego 1994 r.

Działacz Skautingu i Polskiej Organizacji Wojskowej. W latach 1919–1920 pełnił służbę w 7. pułku ułanów oraz w oddziale jazdy dywizyjnej – wojennym 2. Pułku Strzelców Konnych (4 października 1920 r. przemianowany na 4. Pułk Strzelców Konnych). Następnie znalazł się w orbicie wpływów Oddziału II Sztabu Generalnego. Z tego powodu uczestniczył w II i III Powstaniu Śląskim. W 1921 r. zweryfikowany w stopniu porucznika (starszeństwo z 1 czerwca 1920 r., lok. 31). W latach

1921–1925 pełnił służbę w 4. Pułku Strzelców Konnych. Następnie w 2. szwadronie samochodów pancernych 2. Dywizji Kawalerii i wykazywany wówczas jako nadeptatowy oficer 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego. W 1929 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 1 stycznia 1929 r., lok. 11). W latach 1930–1932 w dyspozycji komendanta Kadry Oficerów Kawalerii, a następnie szefa Departamentu Kawalerii Ministerstwa Spraw Wojskowych. W tym czasie wykonywał za granicą zadania na rzecz Oddziału II Sztabu Głównego – kierował placówką „Rollin” w Paryżu w ramach akcji prometejskiej. W latach 1932–1934 kierownik Referatu Narodowościowego Ekspozytury nr 2 Oddziału II Sztabu Głównego. W latach 1934–1937 wykładowca Centralnej Szkoły Czołgów i Samochodów w Warszawie, a następnie dyrektor nauk Centrum Wyszkożenia Broni Pancernych w Modlinie. W 1936 r. awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 1 stycznia 1936 r., lok. 23). Następnie przeniesiony do korpusu oficerów broni pancernych (to samo starszeństwo i lokata 7). W latach 1937–1939 zastępca dowódcy 12. batalionu pancernego w Łucku. W kampanii 1939 r. dowódca 21. dywizjonu pancernego Wołyńskiej Brygady Kawalerii. Następnie przedostał się do Francji i w lutym 1940 r. objął dowództwo załączków 4. batalionu czołgów w Centrum Wyszkożenia Broni Pancernych. W czerwcu 1940 r. dowódca 1. batalionu czołgów 1. pułku czołgów 10. Brygady Kawalerii Pancernych. Po klęsce Francji przedostał się do Wielkiej Brytanii, gdzie we wrześniu 1941 r. objął stanowisko komendanta Ośrodka Zapasowego Broni Pancernych, przeformowanego w grudniu 1941 r. w Centrum Wyszkożenia Broni Pancernych i Motorowej. W maju 1942 r. przeniesiony na Środkowy Wschód. 2 czerwca 1942 r. objął stanowisko dowódcy 1. batalionu czołgów, który wkrótce zmienił nazwę na 4. batalion czołgów 2. Brygady Czołgów. Od początku sierpnia do połowy października 1942 r. czasowo pełnił obowiązki szefa sztabu 2. Brygady Czołgów. Z chwilą przeformowania batalionu w pułk, co miało miejsce 1 lipca 1943 r., objął stanowisko dowódcy 4. Pułku Pancernego. 12 sierpnia 1944 r. zdał dowództwo pułku i przeszedł do Centrum Wyszkożenia Bazy 2. Korpusu na stanowisko wykładowcy. W latach 1945–1947 wykładowca w Wyższej Szkole Wojennej. Pozostał na emigracji. W 1964 r. osiedlił się na Tasmanii, gdzie zmarł.

Odnaczone: Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Niepodległości z Mieczami, Krzyżem Walecznych (4-krotnie), Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Leon Wawrzyniec Jankowski

Dowódca Pułku 7. Pancernego od stycznia 1945 r. do lipca 1946 r.

Urodzony 16 września 1901 r., zmarł 1 maja 1975 r.

W czerwcu 1920 r. ochotniczo zaciągnął się do Wojska Polskiego. W sierpniu 1921 r. skierowany do Szkoły Podchorążych Piechoty, przeformowanej następnie

w Oficerska Szkołę Piechoty. W 1923 r. mianowany do stopnia podporucznika (starszeństwo z 1 lipca 1923 r., lok. 64). W latach 1923–1925 pełnił służbę w 32. pułku piechoty. W 1925 r. ukończył kurs przeszkolenia w Centralnej Szkole Czołgów. W 1925 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 lipca 1925 r., lok. 55). W latach 1925–1931 pełnił służbę w 1. pułku czołgów, a następnie w 3. pułku pancernym w Modlinie. W latach 1934–1939 pełnił służbę w batalionie doświadczalnym Centrum Wyszkozenia Broni Pancernych. W 1935 r. awansowany do stopnia kapitana w korpusie oficerów piechoty (starszeństwo z 1 stycznia 1936 r., lok. 212). Najprawdopodobniej w tym samym roku przeniesiony do korpusu oficerów broni pancernych (starszeństwo z 1 stycznia 1936 r., lok. 12). W kampanii 1939 r. w Ośrodku Zapasowym Broni Pancernych nr 3. Przez Węgry przedostał się do Francji. W kampanii francuskiej w 10. Brygadzie Kawalerii Pancerniej. Następnie przedostał się do Wielkiej Brytanii. Dowódca kompanii w 2. batalionie czołgów 1. pułku czołgów, późniejszym 66. batalionie czołgów 16. Brygady Czołgów. W lipcu 1942 r. skierowany na Środkowy Wschód. 5 sierpnia 1942 r. objął stanowisko zastępcy dowódcy 5. batalionu czołgów 2. Brygady Czołgów, czyli późniejszego 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. 3 maja 1943 r. awansowany do stopnia majora. W maju 1944 r. przeniesiony na stanowisko dowódcy batalionu zapasowego czołgów, a od września 1944 r. zastępca dowódcy 7. Pułku Pancernego. Od stycznia 1945 r. dowódca 7. Pułku Pancernego. W 1946 r. awansowany do stopnia podpułkownika, a w 1964 r. do stopnia pułkownika. Po wojnie pozostał na emigracji. Na początku lat 70. XX wieku powrócił do Polski i osiedlił się w Kutnie, gdzie zmarł.

Odnaczoney: Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami (dwukrotnie), Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz innymi odznaczeniami polskimi i zagranicznymi.

Zbigniew Stanisław Kiedacz

Dowódca 15. Pułku Ułanów Poznańskich od 8 października 1942 r. do 23 października 1944 r.

Urodzony 15 września 1911 r., zginął 23 października 1944 r.

Absolwent Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim (1928–1929) oraz IX promocji Szkoły Podchorążych Kawalerii (1930–1932). W 1932 r. mianowany do stopnia podporucznika w korpusie oficerów rezerwy artylerii, a następnie przeniesiony do korpusu oficerów służby stałej kawalerii (starszeństwo z 15 sierpnia 1932 r., lok. 4). W latach 1932–1938 pełnił służbę w 15. Pułku Ułanów Poznańskich. W 1935 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 stycznia 1935 r., lok. 1). Słuchacz młodszego rocznika Wyższej Szkoły Wojennej (XIX promocja 1938–1940). W kampanii 1939 r. oficer informacyjny sztabu Nowogródzkiej Brygady Kawalerii. Wraz z rtm. Władysławem Zgorzelskim i kpt. dypl. Stanisławem

Koszutkim zbiegł z obozu w Szepietówce i przedostał się do Francji. Tam ukończył trzymiesięczny kurs sztabowy w *Centre d'Etat Major* w Compiègne, a następnie pełnił służbę w sztabie 4. Dywizji Piechoty na stanowisku szefa Oddziału III. Po ewakuacji do Wielkiej Brytanii od lipca 1940 r. do października 1941 r. oficer operacyjny w sztabie 10. Brygady Kawalerii Pancernej. W 1940 r. awansowany do stopnia rotmistrza. Od października 1940 r. do maja 1941 r. dowódca szwadronu w 10. oddziale rozpoznawczym 10. Brygady Kawalerii Pancernej, a następnie ponownie oficer operacyjny sztabu brygady. Na wieść o wyznaczeniu na stanowisko dowódcy Polskich Sił Zbrojnych w Związku Sowieckim gen. Władysława Andersa rozpoczął starania o przeniesienie pod komendę swojego dawnego dowódcy. Od 9 stycznia do 24 kwietnia 1942 r. szef Wydziału I Oddziału II Sztabu Armii. Od 24 kwietnia do 7 października 1942 r. dowódca Batalionu „S”. Od 8 października 1942 r. do 23 października 1944 r. dowódca 15. Pułku Kawalerii Pancernej, który 9 lipca 1943 r. powrócił do historycznej nazwy 15. Pułk Ułanów Poznańskich. 1 marca 1944 r. awansowany do stopnia majora, a w uznaniu zasług na polu walki 1 sierpnia 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika. Zginął 23 października 1944 r. w czasie rozpoznania przeprawy w trakcie działań zaczepnych 2. Korpusu w Apeninach Emiliańskich.

Odnaczony: Krzyżem Złotym Orderu Wojennego *Virtuti Militari* (pośmiertnie), Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari* oraz Krzyżem Walecznych.

Ignacy Kowalczewski

Dowódca Pułku 4. Pancernego „Skorpion” od 13 stycznia 1946 r. do listopada 1946 r. Urodził się 30 stycznia 1895 r., zmarł 19 grudnia 1976 r.

Żołnierz Pierwszej Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich. Pełnił służbę w 1. Pułku Ułanów Legionów Polskich. W 1917 r. ukończył kurs oficerski w Ostrołęce. Od listopada 1918 r. w 3. pułku ułanów, gdzie awansował do stopnia podporucznika (1918 r.), a następnie porucznika (1920 r.). We wrześniu 1920 r. awansowany do stopnia rotmistrza. W 1922 r. zweryfikowany w tym stopniu (starszeństwo z 1 czerwca 1919 r., lok. 226). Cały czas służbowo związany z 3. Pułkiem Ułanów, poza kilkoma miesiącami w pierwszej połowie 1925 r., kiedy to pełnił służbę na stanowisku instruktora w Centralnej Szkole Kawalerii. W 1924 r. awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 15 sierpnia 1924 r., lok. 37). W latach 1925–1928 kwatermistrz 3. Pułku Ułanów. W latach 1928–1930 zastępca dowódcy 20. Pułku Ułanów im. Króla Jana III Sobieskiego. W 1930 r. awansowany do stopnia podpułkownika (starszeństwo z 1 stycznia 1930 r., lok. 9). W latach 1930–1938 dowódca 5. Pułku Strzelców Konnych. W 1934 r. awansowany do stopnia pułkownika (starszeństwo z 1 stycznia 1934 r., lok. 2). 1 kwietnia 1938 r. objął stanowisko dowódcy 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich, którym dowodził w kampanii 1939 r. W drugiej

połowie września 1939 r. czasowo pełnił obowiązki dowódcy Wielkopolskiej Brygady Kawalerii. Następnie w niewoli niemieckiej. Po oswobodzeniu udał się do 2. Korpusu we Włoszech. Tam 13 stycznia 1946 r. objął dowództwo Pułku 4. Pancernego. Już jako dowódca pułku ukończył w pierwszej połowie 1946 r. 13-tygodniowy kurs doskonalący oficerów sztabowych pułków piechoty zorganizowany w 7. Pułku Pancernym. Dowodził pułkiem do listopada 1946 r. Po demobilizacji pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii.

Odznaczony: Krzyżem Złotym i Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Walecznych (4-krotnie), Złotym Krzyżem Zasługi.

Wilhelm Lewicki

Dowódca 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich od 31 grudnia 1944 r. do 31 sierpnia 1945 r.

Urodził się 19 kwietnia 1898 r., zmarł 3 stycznia 1992 r.

Oficer służby stałej kawalerii. W latach 1917–1918 pełnił służbę w I Korpusie Polskim, a po jego rozbrojeniu w 1. Pułku Ułanów 4. Dywizji Strzelców (późniejszym 14. Pułku Ułanów Jazłowieckich). Absolwent 23 klasy kawaleryjskiej Szkoły Podchorążych Piechoty w Warszawie (1919–1920). Następnie pełnił służbę w 4. Pułku Strzelców Konnych. W latach 1921–1927 pełnił służbę w 9. Pułku Strzelców Konnych, między innymi na stanowisku dowódcy szwadronu detaszowanego oraz adiutanta pułku. W 1922 r. zweryfikowany w stopniu porucznika (starszeństwo z 1 czerwca 1919 r., lok. 316, następnie przesuwany w starszeństwie wzwyż), a w 1927 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 1 stycznia 1927 r., lok. 48). W latach 1927–1929 główny instruktor jazdy konnej w Wyższej Szkole Wojennej. Absolwent XI promocji Wyższej Szkoły Wojennej (1930–1932). Od października 1932 r. do lipca 1933 r. oficer operacyjny sztabu 2. Dywizji Kawalerii. W latach 1933–1936 oficer do prac w Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych. W 1934 r. awansowany do stopnia majora dyplomowanego (starszeństwo z 1 stycznia 1934 r., lok. 13). W latach 1936–1938 zastępca dowódcy 6. Pułku Ułanów Kaniowskich. W latach 1938–1939 i w kampanii 1939 r. szef sztabu Wołyńskiej Brygady Kawalerii. Dziewiętnaście dni spędził w niewoli niemieckiej, po czym uciekł i przedostał się do Francji. Od 1 lutego do 1 czerwca 1940 r. komendant placu w Coetquidan. Następnie zastępca szefa sztabu 3. Dywizji Piechoty. Po kapitulacji Francji przedostał się do Wielkiej Brytanii. Początkowo w szeregach 10. Brygady Kawalerii Pancernej. Od listopada 1940 r. do czerwca 1941 r. zastępca dowódcy oddziału rozpoznawczego 8. Brygady (Kadrowej) Strzelców, a od czerwca do września 1941 r. szef Oddziału III Sztabu 3. Brygady (Kadrowej) Strzelców. Następnie

w Biurze Studiów Sztabu Naczelnego Wodza. W 1942 r. skierowany na Środkowy Wschód. 21 października 1942 r. objął stanowisko szefa sztabu 1. Brygady 5. Dywizji Piechoty, przemianowanej 11 listopada 1942 r. na 4. Brygadę. Od 11 marca 1943 r. w kwaterze głównej 5. Brygady Strzelców, a później w kwaterze głównej 5. Kresowej Dywizji Piechoty, gdzie pozostawał na przydziale bez funkcji. 9 lipca 1943 r. przeniesiony do Sekcji Oficerów Łącznikowych 2. Korpusu, która od 30 kwietnia 1943 r. nosiła nazwę Rezerwa Oficerów Łącznikowych 2. Korpusu. W okresie czerwiec – listopad 1944 r. dowódca włączony w skład 2. Korpusu włoskiej Brygady „Maiella” – oddziału partyzanckiego o zmiennym stanie liczebnym około 400 ludzi, który cechował się znacznie większą aktywnością niż rzekomo regularne oddziały włoskie wchodzące w skład tzw. Korpusu Włoskiego. 1 sierpnia 1944 r. w uznaniu zasług na polu walki awansowany do stopnia podpułkownika dyplomowanego. Od 15 listopada 1944 r. na praktyce w 15. Pułku Ułanów Poznańskich. Od 31 grudnia 1944 r. do 31 sierpnia 1945 r. dowódca odtworzonego 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich. Następnie w Rezerwie Oficerów Łącznikowych i Tłumaczy 2. Korpusu. Po wojnie pozostał na emigracji. 10 listopada 1990 r. awansowany do stopnia pułkownika dyplomowanego. Zmarł w Wielkiej Brytanii.

Odznaczony: Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, Krzyżem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi, a także odznaczeniami zagranicznymi.

Edward Milewski

Dowódca 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich od 31 sierpnia 1945 r. do lipca 1947 r. Urodzony 13 października 1894 r., zmarł 26 stycznia 1951 r.

W czasie I wojny światowej oficer kawalerii rosyjskiej. W latach 1917–1929 oficer 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. Uczestnik boju pod Krechowcami. W 1922 r. zweryfikowany w stopniu rotmistrza (starszeństwo z 1 czerwca 1919 r., lok. 178, a następnie przesuwany w starszeństwie wzwyż). W 1927 r. awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 1 stycznia 1927 r., lok. 34). W latach 1929–1930 kwartmistrz 20. Pułku Ułanów, a w latach 1930–1934 zastępca dowódcy tego pułku. W 1932 r. awansowany do stopnia podpułkownika (starszeństwo z 1 stycznia 1932 r., lok. 3). W latach 1934–1939 dowódca 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich. W 1938 r. awansowany do stopnia pułkownika (starszeństwo z 19 marca 1938 r., lok. 5). W kampanii 1939 r. dowódca tego pułku, a od 22 września do 6 października 1939 r. dowódca Brygady Kawalerii „Edward” w składzie Zgrupowania Kawalerii „Zaza”. Następnie w niewoli niemieckiej. Był jeńcem Oflagu VII A Murnau. Po uwolnieniu 29 kwietnia 1945 r. wyjechał do Włoch, gdzie został wcielony do 2. Korpusu. Od 31 sierpnia 1945 r. do lipca 1947 r. dowódca 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich. Po wojnie na emigracji, zmarł w Londynie.

Odnaczone: Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Walecznych (4-krotnie), Złotym Krzyżem Zasługi oraz odznaczeniami zagranicznymi.

Bronisław Mokrzycki

Dowódca 7. Pułku Ułanów Lubelskich od 19 stycznia 1945 r. do 2 września 1947 r. Urodził się 14 sierpnia 1896 r., zmarł 24 lipca 1954 r.

Ukończył studia na Wydziale Praw i Nauk Politycznych Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, uzyskując po wojnie polsko-sowieckiej stopień doktora. W czasie I wojny światowej służył w austriackim 1. pułku ułanów, który w 1918 r. po wejściu w skład Wojska Polskiego stał się 8. Pułkiem Ułanów Księcia Józefa Poniatowskiego. W tej jednostce służył w latach 1918–1924, z przerwą w latach 1919–1920 na służbę w Oddziale V Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego i Oddziale Operacyjnym 6. Armii, a następnie Dowództwa Okręgu Generalnego we Lwowie. W 1922 r. zweryfikowany w stopniu rotmistrza (starszeństwo z 1 lipca 1919 r., lok. 11). W 1925 r. uczestniczył w konferencji rozbrojeniowej w Genewie. Absolwent VIII promocji Wyższej Szkoły Wojennej (1927–1929). Następnie pełnił służbę w Oddziale I Sztabu Głównego. W 1931 r. awansowany do stopnia majora dyplomowanego (starszeństwo z 1 stycznia 1931 r., lok. 10). Od 1 listopada 1934 r. do 1 maja 1937 r. zastępca dowódcy 5. Pułku Strzelców Konnych. W 1937 r. awansowany do stopnia podpułkownika dyplomowanego (starszeństwo z 19 marca 1937 r., lok. 7). Następnie pełnił służbę w Oddziale IV Sztabu Głównego. W kampanii 1939 r. w Oddziale IV Sztabu Naczelnego Wodza. Przedostał się do Francji, gdzie stanął na czele Komisji Regulaminowej. Po klęsce Francji ewakuował się do Wielkiej Brytanii. Od 29 czerwca 1940 r. do 1 sierpnia 1940 r. zastępca szefa sztabu I Korpusu. Od 27 listopada 1940 r. do 19 kwietnia 1942 r. dowódca oddziału rozpoznawczego 7. Kadrowej Brygady Strzelców. W 1942 r. skierowany na Środkowy Wschód, gdzie objął stanowisko zastępcy szefa Oddziału II Sztabu Armii Polskiej na Wschodzie. Od 20 listopada 1943 r. w grupie Rezerwy Oficerów Łącznikowych dowództwa 2. Korpusu. Od 12 sierpnia do 3 września 1944 r. szef sztabu Zgrupowania Kawalerii – doraźnie utworzonego zgrupowania taktycznego dowodzonego przez zastępcę dowódcy 2. Korpusu. Od 21 października 1944 r. zastępca dowódcy 12. Pułku Ułanów Podolskich. Od 19 stycznia 1945 r. do 2 września 1947 r. dowódca odtworzonego 7. Pułku Ułanów Lubelskich im. Gen. Kazimierza Sosnkowskiego. W 1946 r. awansowany do stopnia pułkownika dyplomowanego. Po wojnie na emigracji. Osiedlił się na stałe w Nicei we Francji, gdzie zmarł.

Odnaczone: Krzyżem Walecznych (2-krotnie), Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, a także odznaczeniami zagranicznymi.

Feliks Motyka

Dowódca Pułku 6. Pancernego „Dzieci Lwowskich” od 24 maja 1944 r. do 2 grudnia 1946 r.

Urodził się 19 listopada 1898 r., zmarł 15 kwietnia 1958 r.

Uczestnik obrony Lwowa w listopadzie 1918 r. na IV Odcinku „Dworzec Kolejowy”, którym dowodził kpt. Bronisław Pieracki. Absolwent II kursu Szkoły Oficerskiej dla Podoficerów w Bydgoszczy (1923–1925). W 1925 r. mianowany do stopnia podporucznika w korpusie oficerów piechoty (starszeństwo z 15 sierpnia 1925 r.). W latach 1925–1939 pełnił służbę w 55. pułku piechoty. W 1927 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 15 lipca 1927 r., lok. 21), a w 1935 r. do stopnia kapitana (starszeństwo z 1 stycznia 1935 r., lok. 186). W kampanii 1939 r. oficer mobilizacyjny Ośrodka Zapasowego 14. Dywizji Piechoty. Po kapitulacji przedostał się do Lwowa. Aresztowany przez sowieckie organy bezpieczeństwa w czasie próby przedostania się do Rumunii. W 1941 r. znalazł się w 6. batalionie strzeleckim „Dzieci Lwowskich” 6. Dywizji Piechoty, gdzie objął dowództwo 2. kompanii tzw. „kleparowskiej”. Następnie dowódca kompanii w 6. batalionie czołgów 2. Brygady Czołgów. Z chwilą przeorganizowania w 6. Pułk Pancerny objął stanowisko dowódcy kompanii dowodzenia. 15 marca 1944 r. awansowany do stopnia majora. 19 maja 1944 r. wyznaczony na zastępcę dowódcy 4. Pułku Pancernego. 24 maja 1944 r., po zranieniu dowódcy 6. Pułku Pancernego ppłk. H. Świetlickiego, objął dowodzenie pułkiem. 1 sierpnia 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika w korpusie oficerów broni pancernej. Był dowódcą Pułku 6. Pancernego do końca jego istnienia. Następnie powrócił do Kraju. Początkowo mieszkał na Górnym Śląsku, a następnie w Lesznie Wielkopolskim, gdzie zmarł.

Odznaczony: Krzyżem Złotym i Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych (3-krotnie), Medalem Niepodległości, Srebrnym Krzyżem Zasługi, a także *Distinguished Service Order* oraz innymi odznaczeniami brytyjskimi i włoskimi.

Antoni Smodlibowski

Dowódca 10. Pułku Huzarów od 24 maja 1944 r. do 15 grudnia 1947 r.

Urodził się 11 stycznia 1901 r., zmarł 3 kwietnia 1988 r.

Uczestnik Powstania Wielkopolskiego 1918–1919. Żołnierz – ochotnik 3. Pułku Ułanów Wielkopolskich, późniejszego 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich. W 1920 r. awansowany do stopnia wachmistrza i skierowany do Szkoły Podchorążych w Warszawie, a następnie do Centralnej Szkoły Jazdy w Grudziądzu. Absolwent II kursu podchorążych Centralnej Szkoły Jazdy (1 lutego – 31 lipca 1921 r.). Mianowany do stopnia podporucznika służby stałej kawalerii 1 sierpnia 1921 r. (starszeństwo z 1 sierpnia 1921 r., lok. 47). W latach 1921–1924 pełnił służbę w 26. Pułku Uła-

nów Wielkopolskich. W 1923 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 sierpnia 1923 r., lok. 38). W latach 1924–1926 pełnił służbę w Centralnym Obozie Szkolnym Kawalerii na stanowisku instruktora. W latach 1926–1937 pełnił służbę w 14. Pułku Ułanów Jazłowieckich, między innymi na stanowisku dowódcy plutonu, dowódcy szwadronu i adiutanta pułku. We Lwowie uzyskał tytuł magistra praw na Uniwersytecie Jana Kazimierza. W 1937 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 19 marca 1937 r., lok. 23). W tym samym roku przeniesiony na stanowisko referenta w Wydziale IV Studiów Oddziału II Sztabu Głównego. W 1938 r. rozpoczął pracę w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W latach 1938–1939 pracownik Konsulatu Generalnego RP w Lipsku w Niemczech, a zarazem zastępca kierownika placówki wywiadowczej „Osaka II” Oddziału II Sztabu Głównego. Przez Danię i Wielką Brytanię dotarł do Wojska Polskiego we Francji. Otrzymał przydział do Oddziału II Sztabu Naczelnego Wodza i został skierowany na placówkę do Budapesztu – kierownik placówki wywiadowczej „U14”. Poszukiwany przez Gestapo został skierowany na stanowisko zastępcy szefa ekspozytury Oddziału II w Atenach. Po zajęciu Grecji przez Niemcy przedostał się na Środkowy Wschód i dołączył do Pułku Ułanów Karpackich, gdzie został dowódcą szwadronu, a 27 sierpnia 1943 r. zastępcą dowódcy pułku. 1 marca 1944 r. awansowany do stopnia majora. Od 8 maja 1944 r. zastępca dowódcy 1. Pułku Ułanów Krechowickich. Od 2 grudnia 1944 r. do 15 grudnia 1947 r. dowódca 10. Pułku Huzarów. Po wojnie pozostał na emigracji. Mieszkał w Kanadzie, gdzie zmarł. Odznaczony: Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych (5-rotnie), Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, a także *Military Cross* oraz innymi odznaczeniami brytyjskimi i włoskimi.

Leon Strzelecki

Dowódca 1. Pułku Ułanów Krechowickich od 4 stycznia 1946 r. do 16 czerwca 1947 r.

Urodził się 11 kwietnia 1895 r., zmarł 7 września 1968 r.

Od sierpnia 1914 r. służył w Legionach Polskich, żołnierz 1. Pułku Ułanów. 1 listopada 1916 r. awansowany do stopnia podporucznika. Po kryzysie przysięgowym internowany w Beniaminowie. W latach 1918–1921 pełnił służbę w 5. Pułku Ułanów, między innymi na stanowisku dowódcy szwadronu. W latach 1921–1926 w 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego, gdzie zajmował stanowisko dowódcy II dywizjonu i kwatermistrza pułku. W 1922 r. zweryfikowany w stopniu rotmistrza (starszeństwo z 1 czerwca 1919 r., lok. 11), a w 1924 r. awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 1 lipca 1923 r., lok. 5). Absolwent VII promocji Wyższej Szkoły Wojennej (1926–1928). W 1928 r. awansowany do stopnia podpułkownika

(starszeństwo z 1 stycznia 1928 r., lok. 11). W latach 1928–1930 dyrektor nauk w Centrum Wyszkożenia Kawalerii, a w latach 1930–1934 dowódca 1. Pułku Ułanów Krechowickich. W 1931 r. awansowany do stopnia pułkownika dyplomowanego (starszeństwo z 1 stycznia 1932 r., lok. 4). W latach 1934–1935 oficer do zleceń Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych, a od 1935 r. szef Biura Inspekcji Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych. W kampanii 1939 r. dowódca Podolskiej Brygady Kawalerii, a w dniach 24–29 września 1939 r. dowódca Zbiorczej Brygady Kawalerii (obejmującej oddziały Podolskiej i Wielkopolskiej Brygady Kawalerii). Następnie w niewoli niemieckiej. Od stycznia 1946 r. do 16 czerwca 1947 r. dowódca 1. Pułku Ułanów Krechowickich. Pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. W 1964 r. awansowany do stopnia generała brygady (starszeństwo z 1 stycznia 1964 r.).

Odznaczony: Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych (4-krotnie), Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Stanisław Szostak

Komendant Ośrodka Wyszkożenia Broni Pancernych (przeformowanego w Ośrodek Wyszkożenia Broni Pancernych i Motorowego) od listopada 1942 r. do maja 1944 r., dowódca Pułku 7. Pancernego od 15 września 1944 r. do stycznia 1945 r., komendant Centrum Wyszkożenia Wojsk Pancernych od stycznia 1945 r. do stycznia 1946 r.

Urodzony 14 stycznia 1898 r., zmarł 11 lutego 1961 r.

W 1917 r. po zdaniu matury został przyjęty do rosyjskiej Mikołajewskiej Szkoły Inżynieryjnej w Piotrogradzie. Aresztowany za udział w antybolszewickim buncie podchorążych. Po zwolnieniu zgłosił się do I Korpusu Polskiego. Po rozbrojeniu korpusu rozpoczął studia na Politechnice Warszawskiej, które przerwał i zgłosił się do Białoruskiego Pułku Strzelców Dywizji Litewsko-Białoruskiej, w szeregach którego wziął udział w wojnie z bolszewicką Rosją. Absolwent 30 klasy Szkoły Podchorążych Piechoty (25 maja – 18 sierpnia 1920 r.). Następnie w batalionie zapasowym 56. pułku piechoty. 15 grudnia 1920 r. mianowany na stopień podporucznika. W latach 1920–1924 pełnił służbę w 56. pułku piechoty. W 1922 r. zweryfikowany w stopniu porucznika (starszeństwo z 1 czerwca 1919 r., lok. 2116). Ukończył kurs w Centralnej Szkole Czołgów (1924–1925). W latach 1924–1931 pełnił służbę w 1. pułku czołgów. W 1928 r. awansował do stopnia kapitana w korpusie oficerów piechoty (starszeństwo z 1 stycznia 1928 r., lok. 226). W latach 1931–1934 wykładowca Centrum Wyszkożenia Czołgów i Samochodów Pancernych. W latach 1935–1938 kierował Referatem Wyszkożenia w Dowództwie Broni Pancernych. W 1937 r. awansował do stopnia majora w korpusie oficerów

broni pancernych (starszeństwo z 19 marca 1937 r., lok. 8). W latach 1938–1939 zastępca dowódcy 7. batalionu pancernego. W kampanii 1939 r. dowódca 32. dywizjonu pancernego Podlaskiej Brygady Kawalerii. 24 września 1939 r. przekroczył ze swymi żołnierzami granicę polsko-litewską. Internowany na Litwie, po agresji Związku Sowieckiego na to państwo w niewoli sowieckiej, przewieziony do obozu w Kozielsku, a później do obozu w Griazowcu. Zwolniony na mocy układu Sikorski-Majski. 25 sierpnia 1941 r. zgłosił się do Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR. 7 września 1941 r. wyznaczony na stanowisko dowódcy 5. batalionu pancernego 5. Dywizji Piechoty, a już 16 września przeniesiony na stanowisko dowódcy broni pancernej i szefa służby samochodowej PSZ w ZSRR. Latem 1943 r. pełnił obowiązki dowódcy 4. batalionu czołgów 2. Brygady Czołgów. Od listopada 1942 r. komendant Ośrodka Wyszkozenia Broni Pancernej Armii Polskiej na Wschodzie. 3 maja 1943 r. awansowany do stopnia podpułkownika. Od maja 1944 r. dowódca Ośrodka Zapasowego Broni Pancernej. Od 15 września 1944 r. dowódca 7. Pułku Pancernego. Od stycznia 1945 r. do stycznia 1946 r. komendant Centrum Wyszkozenia Wojsk Pancernych, następnie inspektor wyszkolenia motorowego w Bazie 2. Korpusu. Po II wojnie światowej pozostał na emigracji. Zmarł w Londynie w wyniku ran odniesionych w wypadku samochodowym. 19 marca 1961 r. pośmiertnie awansowany do stopnia pułkownika.

Odnaczony: Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz innymi odznaczeniami polskimi i zagranicznymi.

Henryk Świetlicki

Dowódca 6. Pułku Pancernego „Dzieci Lwowskich” od 8 października 1942 r., do 21 maja 1944 r.

Urodził się 27 sierpnia 1898 r., zmarł 16 listopada 1973 r.

W 1915 r. zgłosił się do służby w 6. Pułku Piechoty Legionów. W 1917 r. internowany w Szczypiornie. W latach 1918–1921 pełnił służbę w 28. Pułku Strzelców Kaniowskich. W latach 1921–1922 pełnił służbę w Szkole Podchorążych w Bydgoszczy. W 1921 r. mianowany na stopień podporucznika w korpusie oficerów piechoty. W latach 1922–1925 pełnił służbę w 1. pułku czołgów i Centralnej Szkole Czołgów. W 1923 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 czerwca 1920 r., lok. 63). Absolwent rocznego kursu Szkoły Gimnastyki Sportu (1925–1926). Następnie kierownik wychowania fizycznego w Korpusie Kadetów nr 2. W 1929 r. awansowany do stopnia kapitana (starszeństwo z 1 stycznia 1929 r., lok. 32). W latach 1929–1932 dowódca kompanii w 66. Kaszubskim Pułku Piechoty. W latach 1932–1934 kierownik wychowania fizycznego w Dowództwie Okręgu Korpusu I. W latach 1934–1938 dowódca batalionu w 48. pułku piechoty. W 1936 r.

awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 1 stycznia 1936 r., lok. 119). Od listopada 1938 r. zastępca dowódcy 5. batalionu pancernego w Krakowie. W kampanii 1939 r. dowódca 51. dywizjonu pancernego Krakowskiej Brygady Kawalerii, który stoczył swe ostatnie walki w dniach 7–9 września 1939 r. w rejonie Skarżysko, Ilża. Przedostał się do Francji, gdzie 2 lutego 1940 r. objął stanowisko dowódcy batalionu zapasowego Zgrupowania Pancernego. Po klęsce Francji przedostał się do Wielkiej Brytanii, gdzie objął stanowisko zastępcy komendanta Centrum Wyszkożenia Broni Pancernych, a od 24 sierpnia 1940 r. do 15 czerwca 1942 r. był dowódcą 1. batalionu czołgów 1. pułku czołgów – 65. batalionu czołgów 16. Brygady Czołgów. Następnie przeniesiony na Środkowy Wschód, gdzie 8 października 1942 r. objął stanowisko dowódcy 6. batalionu czołgów „Dzieci Lwowskich” 2. Brygady Czołgów. Z chwilą jego przeformowania w pułk zajął stanowisko dowódcy 6. Pułku Pancernego. 1 marca 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika. 21 maja 1944 r. ciężko ranny w boju o Piedimonte. 3 sierpnia 1944 r. ewakuowany do Wielkiej Brytanii, gdzie przebywał w szpitalu wojskowym do końca marca 1946 r. Następnie wykładowca w Wyższej Szkole Wojennej do 5 sierpnia 1947 r. Powrócił do Kraju. Mieszkał w Pabianicach, gdzie zmarł.

Odznaczony: Krzyżem Złotym i Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych (4-krotnie), Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, a także odznaczeniami brytyjskimi.

Eugeniusz Święcicki

Dowódca Pułku 3. Ułanów Śląskich od 14 sierpnia 1944 r. do 12 września 1945 r.

Urodził się 7 czerwca 1896 r., zmarł 19 marca 1961 r.

W czasie I wojny światowej pełnił służbę w armii rosyjskiej. Od 22 września 1917 r. w 1. pułku ułanów I Korpusu Polskiego (późniejszym 1. Pułku Ułanów Krechowieckich). 7 listopada 1917 r. mianowany do stopnia podporucznika. W 1918 r. awansowany do stopnia porucznika. W czasie wojny Polski z bolszewicką Rosją adiutant 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. W 1921 r. zweryfikowany w stopniu rotmistrza (starszeństwo z 1 czerwca 1919 r., lok. 276, a następnie przesuwane wzwyż do lok. 77). Od 1924 r. pełniący obowiązki dowódcy szwadronu zapasowego 1. Pułku Ułanów Krechowieckich, następnie zatwierdzony na tym stanowisku. W 1929 r. awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 1 stycznia 1929 r., lok. 6). W latach 1929–1932 pełnił służbę w 23. Pułku Ułanów Grodzieńskich na stanowisku kwatermistrza. W latach 1932–1939 zastępca dowódcy 4. Pułku Ułanów Zaniemeńskich. W 1934 r. awansowany do stopnia podpułkownika (starszeństwo z 1 stycznia 1934 r., lok. 6). W kampanii 1939 r. zastępca dowódcy 4. Pułku Ułanów Zaniemeńskich, a następnie dowódca resztek Wileńskiej Brygady Kawalerii

funkcjonujących w ramach kombinowanej Brygady Kawalerii płk. Zakrzewskiego. Przedostał się do Francji, gdzie był dowódcą Wileńskiego dywizjonu rozpoznawczego 2. Dywizji Strzelców Piesznych. Po kapitulacji Francji przedostał się w Wielkiej Brytanii. Od 9 września 1940 r. do 18 października 1941 r. dowódca 1. oddziału rozpoznawczego 1. Brygady Strzelców. Następnie zasilił kadrowo jednostki polskie formowane w Związku Sowieckim. Od 6 lutego 1942 r. dowódca 7. dywizjonu rozpoznawczego 7. Dywizji Piechoty. Od 17 października 1942 r., po ewakuacji jednostek na Środkowy Wschód, oficer sztabu Armii Polskiej na Wschodzie. 14 sierpnia 1944 r. w ramach Bazy 2. Korpusu objął dowództwo pułku ułanów mającego pierwotnie być batalionem zmotoryzowanym 2. Brygady Pancerniej. Ostatecznie pułk ten przyjął nazwę i tradycje Pułku 3. Ułanów Śląskich, a w styczniu 1945 r. wszedł w skład 3/14. Wielkopolskiej Brygady Pancerniej. 1 stycznia 1945 r. awansowany do stopnia pułkownika. Od 13 września 1945 r. zastępca dowódcy 14. Wielkopolskiej Brygady Pancerniej. Po wojnie pozostał na emigracji. Osiedlił się w Brighton w Sussex w Wielkiej Brytanii, gdzie zmarł.

Odnaczone: Krzyżem Walecznych (3-krotnie), Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Niepodległości oraz odznaczeniami zagranicznymi.

Stanisław Wyskota-Zakrzewski

Dowódca Pułku Ułanów Karpackich od 26 maja 1943 r. do 14 lipca 1948 r.

Urodzony 1 marca 1902 r., zmarł 8 stycznia 1986 r. Członek Polskiej Organizacji Wojskowej Zaboru Pruskiego. Uczestnik Powstania Wielkopolskiego, żołnierz 2. Pułku Ułanów Wielkopolskich (późniejszego 16. Pułku Ułanów Wielkopolskich). Absolwent Wielkopolskiej Szkoły Podchorążych Piechoty (tzw. Wielkopolskiej Szkoły Oficerskiej). W 1920 r. mianowany na stopień podporucznika (starszeństwo z 1 lipca 1920 r.). W wojnie polsko-sowieckiej dowódca plutonu zwiadowców konnych 15. Pułku Piechoty „Wilków”. W latach 1921–1925 pełnił służbę w 25. Pułku Ułanów Wielkopolskich. W 1922 r. awansował do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 marca 1922 r., lok. 2). W latach 1925–1936 pełnił służbę w 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich. W 1934 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 1 stycznia 1934 r., lok. 5). W latach 1936–1939 dowódca szwadronu kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza „Nowe Święciany”. W 1939 r. przeniesiony do 13. Pułku Ułanów Wileńskich. W kampanii 1939 r. dowódca szwadronu 13. Pułku Ułanów Wileńskich. Uciekł z niewoli i przez Węgry przybył do Francji. Od maja 1940 r. zastępca dowódcy dywizjonu rozpoznawczego – dywizjonu ułanów Brygady Strzelców Karpackich, a następnie Pułku Ułanów Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, który w 1942 r. otrzymał nazwę Pułku Ułanów Karpackich. W 1943 r. awansowany do stopnia majora. Od 26 maja 1943 r. dowódca Pułku Uła-

nów Karpackich, na czele którego odbył kampanię włoską. 2 sierpnia 1944 r. awansowany przez Naczelnego Wodza do stopnia podpułkownika. Stał na czele pułku do 14 lipca 1948 r. Po zakończeniu działalności Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia pozostał na Uchodźstwie. Osiadł w Wielkiej Brytanii i tam zmarł. Odznaczony: Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Walecznych (6-krotnie), Medalem Niepodległości, Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz brytyjskim *Distinguished Service Order*.

Kazimierz Zaorski

Dowódca 1. Pułku Ułanów Krechowieckich od 16 stycznia 1942 r. do 4 stycznia 1946 r.

Urodził się 4 listopada 1896 r., zmarł 9 sierpnia 1985 r.

Członek Polskiej Organizacji Wojskowej. W latach 1918–1930 pełnił służbę w 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. W latach 1919–1920 ułan, starszy ułan i kapral w 3. szwadronie pułku. Ranny w boju pod Czyżkami pod Lwowem. W lipcu 1920 r. odkomenderowany do Szkoły Podchorążych Piechoty w Warszawie, a w grudniu 1920 r. przeniesiony do Szkoły Podchorążych Kawalerii w Grudziądzu. W 1921 r. promowany na stopień podporucznika, a w 1922 r. awansowany do stopnia porucznika (starszeństwo z 1 sierpnia 1922 r., lok 6). W latach 1921–1930 dowódca plutonu, adiutant pułku, komendant brygadowej Szkoły Podoficerskiej CKM, zastępca dowódcy szwadronu zapasowego pułku. W latach 1930–1937 pełnił służbę w Centrum Wyszkożenia Kawalerii, gdzie zajmował stanowisko dowódcy plutonu, a od 1934 r. dowódcy szwadronu szkolnego w Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii. W 1932 r. awansowany do stopnia rotmistrza (starszeństwo z 1 stycznia 1932 r., lok 14). W latach 1937–1939 pełnił służbę w 4. Pułku Ułanów Zaniemeńskich, jako dowódca szwadronu, adiutant pułku i dowódca szwadronu zapasowego. W 1939 r. awansowany do stopnia majora (starszeństwo z 19 marca 1939 r., lok. 19). W kampanii 1939 r. II zastępca dowódcy Ośrodka Zapasowego Wileńskiej Brygady Kawalerii w Nowej Wilejce. Internowany na Litwie, a po agresji sowieckiej wywieziony do obozu jenieckiego w Kozielsku. Następnie więziony w Moskwie i Griażowcu. Zwolniony 30 lipca 1941 r. Od 9 września 1941 r. do 18 listopada 1941 r. szef Oddziału I w Sztapie 6. Dywizji Piechoty utworzonej w Związku Sowieckim, a następnie dowódca 6. dywizjonu kawalerii 6. Dywizji Piechoty. Od 16 stycznia 1942 r. dowódca 1. Pułku Ułanów w składzie Polskich Sił Zbrojnych w ZSRS. Po ewakuacji na Środkowy Wschód nadal dowodził tym oddziałem, który kilkakrotnie zmieniał swoją nazwę, by wreszcie powrócić do historycznej nazwy 1. Pułku Ułanów Krechowieckich im. płk. Bolesława Mościckiego. W tradycji pułku zapisał się

jako jego dziesiąty dowódca. 1 marca 1944 r. awansowany do stopnia podpułkownika. 4 stycznia 1946 r. zdał dowództwo pułku swojemu następcy, a sam objął stanowisko komendanta Centrum Wyszkożenia Wojsk Pancernych. Po wojnie pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. Długoletni prezes Koła Krechowiaków.

Odnaczony: Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Niepodległości, Krzyżem Walecznych (5-krotnie), Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Słowa kluczowe:

Polskie Siły Zbrojne, 2. Korpus, pułki pancerne, pułki kawalerii pancernej, dowódcy

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego (zespoły aktowe: naczelnych władz wojskowych, Armii Polskiej na Wschodzie, 2. Korpusu, Dzienniki działań i kroniki oddziałów, Rozkazy dzienne oddziałów, Kolekcje)

Opracowania

Jeziorowski T., *Wielkopolska kawaleria pancerna i zmotoryzowana w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie*, [w:] *Lance do boju. Szkice historyczne do dziejów jazdy wielkopolskiej X wiek – 1945 r.*, red. nauk. B. Polak, Poznań 1986.

Księga dziejów 7 Pułku Ułanów Lubelskich im. Generała Kazimierza Sosnkowskiego, red. J. Smoleński, Marian W. Żebrowski, Londyn 1969.

Kruszyński B., *To, co po Tobie nam najdroższego, a co jeszcze nasze. Biografia ppłk. Zbigniewa Kiedacza (1911–1944)*, Toruń 2004.

Suchcitz A., *Dzieje 1 Pułku Ułanów Krechowieckich 1941–1947*, Londyn 2002.

Tylka W., *Z dziejów Pułku 4 Pancernego „Skorpion” (1942–1947)*, Londyn–Tarnowskie Góry 2004.

Tym J. S., *Na zapleczu frontu – przygotowania do rozbudowy 2. Korpusu*, [w:] *Od Ankony do Bolonii 1944–1945. Studia i materiały do dziejów 2. Korpusu Polskiego*, red. W. Handke, Z. Józwiak, B. Polak, M. Polak, „Studia i materiały do dziejów 2. Korpusu Polskiego” t. IX, Leszno 2016, s. 109–122.

Tym J. S., *Oficerowie kawalerii w szeregach 2. Korpusu. Zarys biografii zbiorowej*, w: *Kadry decydują o wszystkim. Studia z zakresu biografistyki wojskowej*, „Wrocławskie Studia Historii Wojskowej”, t. IV, red. J. Jędrysiak, D. Koreś, G. Strauchold, K. Widziński, Wrocław 2015, s. 125–150.

Tym J. S., *Pancerni i ulani generała Andersa, Broń pancerna i kawaleria pancerna Polskich Sił Zbrojnych na Środkowym Wschodzie i we Włoszech 1941–1946*, Warszawa 2012.

Tymieniecki B., *Na imię jej było Lily*, Warszawa 1987.

Ułani Karpaccy. Zarys historii pułku, red. J. Bielatowicz, Londyn 1966.

Ułani Podolscy. Dzieje Pułku Ułanów Podolskich 1809–1947, Londyn 1982.

Wroński M., *Ostatni polscy huzarzy. Monografia 10 Pułku Huzarów (1944–1947)*, Londyn–Tarnowskie Góry 1997.

Z dziejów 25-go Pułku Ułanów Wielkopolskich, red. W. A. Lasocki, Londyn 1970.

Zając J., *W Szkocji i na Środkowym Wschodzie. II tom pamiętników wojennych „Dwie wojny”*, Londyn 1967.

Zakrzewski S., *Garść wspomnień o śp. generale Bobińskim*, „Przegląd Kawalerii i Broni Pancernej”, 1975, nr 77.

Zaniewski W., *General Bobiński tak jak Go znałem i widziałem*, „Przegląd Kawalerii i Broni Pancерnej”, 1975, nr 78.

Żebrowski M., *Zarys historii polskiej broni pancерnej 1918–1947*, Londyn 1971.

SUMMARY

Commanders of armoured regiments and armoured cavalry of 2nd Corps. Outline of a collective portrait

In Polish 2nd Corps participating in combat operations in the Italian campaign in the period of 1944-1945 armoured regiments and armoured cavalry regiments served a significant function, constituting branches of modern weapons, predestined to provide high-manoeuvered, often independent tactical actions of a decisive nature. Both infantry or artillery were not able to conduct such actions. In years 1943-1946 22 officers commanded these regiments. Those commanders came from a variety of weapons – primarily armoured and cavalry as well as infantry, artillery and even communication divisions. This article presents their silhouettes. The author pointed out the turning points of their professional career – the position of the commander of the regiment was a specific summit of many years of military service.

Keywords: Polish Armed Forces, II Corps, armoured regiments, armoured cavalry regiment, commanders

РЕЗЮМЕ

Командиры танковых полков и бронекавалерийских частей 2-го корпуса. Коллективный портрет

Во 2-м Польском корпусе, который в 1944–1945 вел боевые действия на итальянском фронте, важную роль играли танковые и бронекавалерийские полки, использовавшие современное оружие, предназначенное для маневренных, зачастую самостоятельных тактических действий, имевших решающее значение, на которые не были способны ни пехота, ни артиллерия. В 1943–1946 гг. Этими полками руководили 22 офицера, ранее служившие в других формированиях – прежде всего, в бронетанковых частях и кавалерии, а также в пехоте, артиллерии и даже в войсках связи. В статье представлены их биографии. Автор акцентировал внимание на переломном моменте в их профессиональной карьере, в которой должность командира полка увенчала многолетнюю службу.

Ключевые слова: Польские Вооружённые Силы на Западе, 2-й польский корпус, Танковые полки, бронекавалерийский полк, командир